

Den svenska monarkin – Ett försvarbart statsskick?

En normativ analys av den svenska monarkin och en
innehållsanalys av tidningsartiklar om Bruneiaffären

Abstract

Although Sweden has democracy implemented in its Constitution, because of being a monarchy, it has a non-elected Head of State. The purpose of this thesis is on the one hand to show if it is possible to normatively legitimate the Swedish monarchy and on the other hand to display if and how the three biggest Swedish newspapers *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* and *Expressen* justify monarchy by making a content-oriented analysis of their coverage of King Carl XVI Gustaf's political statement during his state visit in Brunei 2004.

By using consequentialism and deontology as perspectives I will show that it overall is not possible to normatively justify the Swedish monarchy compared to a Swedish republic with an elected Head of State. This is mainly because democracy is implemented in the Swedish Constitution. In all three newspapers there is only little debate on the Constitution. Most commonly journalists criticize the King's statement but not monarchy as an institution. Yet those journalists who argue for or against monarchy mostly do so by using consequentialistic argumentation. The thesis concludes by pointing out the correlation between the lack of debate in the newspapers and the constant high support of the monarchy by the Swedish people.

Nyckelord: svensk monarki, svensk republik, Bruneiaffären, Carl XVI Gustaf, artikelanalys

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Introduktion och syfte	1
1.2	Metod	2
1.3	Disposition	3
2	Normativ analys	4
2.1	Konsekvensialismen.....	4
2.2	Pliktetiken.....	10
3	Analys av artiklar om Bruneiaffären	13
3.1	Bruneiaffären.....	13
3.2	Innehållsanalys	14
3.3	Aftonbladet.....	15
3.4	Dagens Nyheter	19
3.5	Expressen	23
4	Konklusion	28
5	Referenser	30
6	Bilaga	35

1 Inledning

1.1 Introduktion och syfte

Enligt Torekovkompromissen av 1971 får den svenska monarken inte längre utöva någon politisk makt och har endast representativa uppgifter.¹ Detta hindrar dock inte Carl XVI Gustaf från att då och då uttala sig politiskt.² När det händer har kungen få konsekvenser att frukta. Vanligen uppstår bara en kort debatt kring monarken och statskicket. Att monarkin inte är förenlig med demokratin, är den synpunkt som oftast dyker upp när det argumenteras mot monarkin och för att Sverige ska bli en republik. I Sveriges regeringsform står det att demokratins idéer ska vara vägledande inom samhällets alla områden.³ Ett kännetecken för demokratin är att alla representanter på något sätt måste vara folkvalda. ”En del av demokratins dragningskraft kommer sig av dess vägran att, i *princip*, acceptera någonting som det politiskt rätta om det inte åstadkommits av ’folket’ självt.”⁴ Eftersom monarken får sitt ämbete genom arv och inte genom val är det alltså möjligt att anse monarkin som odemokratisk och därmed även författningsstridig. Ändå har monarkin i Sverige fortfarande ett starkt stöd bland folket.⁵

Syftet med uppsatsen är därför att genomföra en normativ analys för att diskutera om och hur det är möjligt att normativt rättfärdiga den svenska monarkin i jämförelse med ett republikanskt statskick. Analysen ska utgå såväl från folkets perspektiv som från monarkens. Dessutom ska jag med hjälp av exemplet Bruneiaffären redogöra för hur monarkin framställs och rättfärdigas i de tre största svenska tidningarna samt undersöka om dessa tidningar använder en normativ argumentation för att rättfärdiga eller kritisera monarkin.

---

¹ Jfr. Ekdal, Niklas, *Ett kungarike för ett PR-konsult*, 2006, s. 109.

² Jag ska här dock inte undersöka om kungens uttal verkligen är medvetet politiska eller om de ibland bara uppfattas som sådana.

³ Jfr. Sveriges Regeringsform.

⁴ Held, David, *Demokratimodeller*, 1997, s. 363.

⁵ Jfr. Ögren, Mats (red.), *För Sverige – Nuförtiden*, 2006, s. 9.

1.2 Metod

I första delen kommer jag att genomföra en normativ analys⁶ med hjälp av två olika traditioner inom normativ etik: konsekvensialismen och pliktetiken. Jag kommer att fokusera på dessa två perspektiv och inte på ett karaktärsetiskt perspektiv som dygdetik, eftersom jag tycker att det blir för hypotetiskt att spekulera kring framtida statschefers karaktär.

Trots att det finns personer som kan tänka sig en svensk republik helt utan statschef⁷ utgår jag när jag använder ordet republik från ett statsskick med en demokratiskt vald statschef med representativ funktion.

I andra delen ligger tyngdpunkten på Bruneiaffären. Jag valde Bruneiaffären, eftersom den ofta ses som kulmen på kungens politiska uttalanden.⁸ Mitt val av dessa tidningar beror på att Aftonbladet (upplaga 424 600)⁹, Dagens Nyheter (345 800)¹⁰ och Expressen (340 200)¹¹ med god marginal har de största upplagorna i Sverige och når flest svenskar.¹² När det gäller deras politiska hållning är Aftonbladet oberoende socialdemokratisk, Dagens Nyheter (DN) oberoende liberal och Expressen liberal.¹³ Jag har valt att analysera medietidning eftersom bara få länder har en lika stor tidningskonsumtion som Sverige, vilket visar tidningens betydelse för landet.¹⁴

Medan statsvetarna Göran Bergström och Kristina Boréus i sin antologi *Textens mening och makt*, som visar på olika möjligheter att analysera en text inom samhällsvetenskapen, skiljer mellan innehållsanalys och argumentationsanalys,¹⁵ är innehållsanalysen lika med argumentationsanalysen enligt statsvetaren Evert Vedung. Det som han i sin bok *Political Reasoning* mestadels kallar för innehållsanalys (content-oriented analysis) är en blandning av Bergströms och Boréus innehålls- och argumentationsanalys.¹⁶ Då jag ska redogöra för alla artiklar som publicerades kring Bruneiaffären i de tre tidningarna, det vill säga såväl rapporter som analyser, ledare, debatter och krönikor som handlar om kungens uttalande, har jag bestämt mig för att basera undersökningen på innehållsanalysen enligt Vedung, eftersom den är mer allomfattande.¹⁷

---

⁶ ”Med normativ analys avses strävan efter att på vetenskapliga grunder problematisera och rationellt argumentera för ställningstaganden i värdefrågor [...]” (Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 8)

⁷ Jfr. Back, Pär-Erik och Fredriksson, Gunnar, *Republiken Sverige*, 1966, s. 87f.

⁸ Jfr. Brors, Henrik, *Det största övertrampet hittills*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

⁹ Jfr. <http://koncernen.aftonbladet.se/pressrum/article8841.ab>

¹⁰ Jfr. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602&a=493183>

¹¹ Jfr. http://annonswebb.expressen.se/index_manadsrapport.html

¹² I jämförelse: Svenska Dagbladets upplaga är 198800. (http://www.svd.se/dynamiskt/omsvd/did_5480165.asp)

¹³ Jfr. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602> och <http://koncernen.aftonbladet.se/tidningen/> och <http://expressen.se/index.jsp?a=72970>

¹⁴ Jfr. Wadberg, Ingela, *Tidningsläsning igår och idag*, 1996, s. 67.

¹⁵ Jfr. Bergström, Johan och Boréus, Kristina (red), *Textens mening och makt*, 2005, s. 43ff och s. 89ff.

¹⁶ Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 20.

¹⁷ Eftersom de inte direkt beskriver eller diskuterar det svenska statsskicket, innefattar min analys dock inte de artiklar som handlar om Brunei och dess statsskick som fanns i de tre tidningarna i samband med kungens uttal.

1.3 Disposition

Jag börjar med att genomföra en normativ analys ur konsekvensialistiskt och pliktetiskt perspektiv för att undersöka om och hur den svenska monarkin kan rättfärdigas. Efter en kort presentation av Bruneiaffären och av de viktigaste dragen i Vedungs innehållsanalys kommer jag sedan att redogöra för hur monarken och monarkin framställs och rättfärdigas i Aftonbladet, DN och Expressen. Jag kommer även att undersöka om skribenterna också använder sig av normativa argument när de rättfärdigar eller kritiserar monarkin. Uppsatsen avslutas med en konklusion där jag presenterar några möjliga skäl till varför tidningarna framställer och rättfärdigar monarkin som de gör.

Alla dessa artiklar gav en mycket negativ bild av Brunei och Sultanen. (Jfr. bland annat Gunnarsson, Bo, *Brunei – polisstaten där sultanen styr allt*, Aftonbladet 10.02.2004, Hedlund, Ingvar, *Åtta av tio brott leder till spöstraff*, Expressen 10.02.2004 och Andersson, Bosse, *Sultanen sitter med oinskränkt makt*, Dagens Nyheter 10.02.2004.)

2 Normativ analys

2.1 Konsekvensialismen

Inom konsekvensialismen och dess dominerande teori utilitarismen spelar själva handlingen ingen roll. Det goda och rätta definieras inom utilitarismen i termer av nytta. Enligt utilitarismen är ett av samhällets mål att öka dess nytta och allt som bidrar till detta är rätt och gott. Det finns flera olika typer av utilitarism. Den klassiska utilitarismen kallas för hedonism. Inom hedonismen är målet att maximera människornas lycka och välbefinnande. Nuförtiden finns det framför allt preferensutilitarister. Enligt dessa är det viktigaste att maximera människors önskeuppfyllelse. Ändå är alla skyldiga att så vitt det är möjligt bidra till den samlade nyttan. Utilitarismen tillhör beslutsetiken eftersom man väljer mellan flera handlingsalternativ genom att titta på deras konsekvenser.¹⁸ I jämförelse med en republik kan den svenska monarkin ur utilitaristiskt perspektiv endast rättfärdigas om monarkins nytta är större än republikens. Inom utilitarismen är det inte så viktigt om en statschef är demokratiskt vald eller inte, eftersom utilitarismen fokuserar på nyttan och effekterna av någonting och inte på hur dessa har blivit till. Om det alltså skulle visa sig att en icke-vald monark är till större nytta för svenskarna än en demokratiskt vald president skulle detta ur ett utilitaristiskt perspektiv kunna rättfärdiga monarkins existens i Sverige.

Ett argument skulle kunna vara att för svenskarna består nyttan av att ha en icke-vald monark i att folket på det sättet inte är lika ansvariga för statschefens handlingar som om de skulle ha valt denne. I den svenska monarkin kan folket när monarken gör ett fel, alltid hävda att de inte har valt denne. Man kan alltså inte lasta det svenska folket för monarkens handlingar. Nyttan av en folkvald statschef skulle däremot vara att svenskarna själva kunde bestämma vem som ska representera dem. Om man nu ur ett utilitaristiskt perspektiv normativt ska rättfärdiga ett av statskicken måste man alltså avgöra vilken handling som leder till störst nytta för svenskarna: att vara ansvarslös eller att ta initiativet, att vara en passiv eller en aktiv medborgare. Ansvarighet och deltagande är så kallade processvärden, som ”ska bidra till att utforma de politiska institutionerna så att demokratins substansvärden kan uppnås.”¹⁹ När svenskarna måste prioritera mellan ofta oförenliga värden uppstår en värdekonflikt. Med hjälp av

---

¹⁸ Jfr. Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 20f.

¹⁹ Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 29.

värdehierarkier, det vill säga rangordning av olika politikvärden, kan en sådan konflikt lösas. Nyttan beror här på vilka värden svenskarna helst vill ska främjas i samhället. Om de till exempel inte tycker att demokrativärden som deltagande och deliberation är de viktigaste värdena, kan monarkin enligt utilitarismen normativt rättfärdigas.²⁰ Beroende på hur en värdehierarki i ett land ser ut kan monarkin ur utilitaristiskt perspektiv antingen bli normativt rättfärdigad eller inte. Eftersom det i den svenska regeringsformen står att de demokratiska idéerna ska vara vägledande²¹ är det dock inte möjligt att med hjälp av utilitarismen normativt rättfärdiga monarkin med de ovan använda argumenten.

Den svenske kungens nytta beskrivs ofta med hänvisning till att han genom att göra reklam för Sverige utomlands öppnar nya marknader för landet och därmed bidrar till en förbättrad ekonomi.²² Å andra sidan skulle man kunna säga att han också kostar ganska mycket. År 2005 fick kungahuset sammanlagt över 90 miljoner kronor från staten. Ungefär hälften av apanaget går till förvaltning och vård av de kungliga slotten. Den andra hälften går till hovstaten. Här ingår bland annat kostnader för kungens representation, drottningens hovstat, kronprinsessans hovstat och prinsessan Lilians hovstat.²³ Det måste alltså avvägas vad som är ekonomiskt mest lönsamt, det vill säga om den ekonomiska nyttan för samhället är större i en monarki eller i en republik. I en monarki betalar folket för en person som å ena sidan bidrar till att förbättra landets ekonomi genom att göra reklam för landet, men som de å andra sidan inte har valt och som lever ett jämförelsevis lyxigt och exklusivt liv. Dessutom betalar folket även för tronföljaren och just nu även för monarkens farbrors hustru som är 91 år gammal, och frågan är huruvida hon fortfarande är kapabel att verkligen göra reklam för Sverige på ett ekonomiskt lönande sätt. Om Sverige vore en republik skulle folket ändå behöva betala för förvaltningen och vården av de kungliga slotten. Däremot skulle de inte längre behöva betala för hovstaten, utan för presidenten som de har valt och troligen också för dennes partner. Presidentens barn eller andra släktingar skulle inte få betalt av staten. Hur mycket pengar en president skulle dra in till landet genom sitt representationsarbete och sin reklam utomlands kan man dock bara spekulera om. Dessutom skulle det regelbundet tillkomma ytterligare kostnader för själva presidentvalet.

När man alltså jämför monarkins kostnader med republikens kostnader blir det uppenbart att de kostar ungefär lika mycket.²⁴ Detta är ett bra exempel på ett etiskt alternativdilemma som ”uppstår när två etiska principer om det goda och det rätta inte kan realiseras samtidigt.”²⁵ Svenskarna skulle alltså ha lika stor finansiell nytta av en republik som av en monarki. De goda effekterna är här alltså lika,

---

²⁰ Jfr. Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 29f.

²¹ Jfr. Sveriges Regeringsform.

²² Jfr. Peggul, Nalin, *En kung för alla svenskar*, 2006, s. 50.

²³ Jfr. Ekonomi www.royalcourt.se

²⁴ Jfr. Moberg, Vilhelm, *Därför är jag republikan*, 1998, s. 66 eller Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 17.

²⁵ Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 77.

därför är det svårt att enbart på grundval av ekonomiska hänsyn avgöra vilket statsklick som är mest önskvärt.

Det är därför nödvändigt att ytterligare undersöka om samhället har större nytta av att betala för en monark eller för en president. Vem har bäst möjligheter, förutsättningar eller kunskaper att genomföra arbetet som Sveriges statschef? En monarks liv är helt fokuserat på dennes arbete som representant för Sverige. Han föds in i rollen och växer upp med den. Den blivande monarken studerar ämnen som historia, statsvetenskap och ekonomi. Dessutom genomgår denne ett specialkomponerat program som omfattar studiebesök hos olika svenska statliga, sociala och kommunala instanser och hos svenska företag, samt deltar i Sveriges representation i exempelvis FN eller SIDA. Förutom detta ska den blivande monarken på något sätt vara bekant med den svenska armén.²⁶ Nyttan av en monark ligger alltså i att denne har lärt sig arbetet som statschef i grund och botten.

President blir man utan särskild utbildning. Många presidenter har sedan tidigare varit politiker.²⁷ Inte heller en utbildning till politiker finns. Detta behöver dock inte betyda att en monark har större kunskaper om ämbetet. Det är även möjligt att det är tvärtom, eftersom en president själv har bestämt sig för sitt arbete, medan en monark (om han inte abdikerar) inte har någon möjlighet att utöva ett annat yrke. Möjligheten finns alltså att en monark, som tvingas utbilda sig på ett visst sätt och i vissa ämnen, inte engagerar sig lika mycket i dem som någon som själv väljer sin utbildning. Dessutom har exempelvis Carl XVI Gustaf ingen som helst examen och behövde inte skriva tentamina när han studerade.²⁸ Det finns svenskar som tycker att det inte är så viktigt om monarken har en begåvning som lämpar sig för en statschef eller inte, eftersom denne ändå inte får fatta något som helst politiskt beslut.²⁹ Trots att monarken inte deltar i den politiska beslutsfattningsprocessen så är det dock mest sannolikt att svenskarna ändå helst vill vara representerade av en person som åtminstone är genomsnittligt intelligent och inte av en person som kan vara obegåvad. En president skulle därför vara till större nytta för svenskarna, eftersom folket på något vis själv kan bestämma vem som ska bli statschef. På detta sätt kan de själv avgöra vem de anser vara mest kompetent för arbetet och vem de helst vill avlöna. Ekonomiskt sett är det därför inte möjligt att normativt rättfärdiga monarkin ur ett utilitaristiskt perspektiv.

En annan fördel som ofta tas upp i argumentationen för monarkin, är att den förmedlar trygghet och säkerhet på grund av sin långa tradition och existens. Flera av Europas äldsta och mest konfliktfria demokratier är monarkier, exempelvis Danmark, Nederländerna och England.³⁰ Genom sitt oberoende av val eller valperioder står monarkin för kontinuitet i det svenska samhällsarbetet.³¹ I motsats

---

²⁶ Jfr. Ögren, Mats, *Kort om Kungen*, 2006, s. 79f.

²⁷ Till exempel Jaques Chirac eller Bill Clinton. (www.ne.se)

²⁸ Jfr. Vinberg, Björn, *Femtio år med kungen*, 1996, s. 59.

²⁹ Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 73.

³⁰ Jfr. Bogdanor, Vernon, *The Monarchy and the Constitution*, 1995, s. 298.

³¹ Jfr. Strömholm, Stig, *Argument för monarkin*, 2006, s. 129.

till en president som vanligtvis väljs ur det största partiet, står monarken över partierna. Monarkins kontinuitet och stabilitet främjas därför också eftersom monarken inte behöver delta i möjliga politiska maktspel eftersom dennes ställning är relativt säker. Därigenom omöjliggörs en maktkoncentration kring statschefsämbetet och möjligheten ökar för att folket ska ha förtroende för den monarkiska statschefen.³² På detta sätt är det möjligt att säga att monarkin kan bidra till en större samhörighetskänsla i Sverige: "För personer, som har en känsla för Sveriges historia, för sambandet med det förflutna och för värdet av symboler och traditioner, utgör monarkin med dess historiska förankring en kontinuitet, ett kulturhistoriskt värde och en nationell tillgång, som inte är betydelselös."³³ Monarkin är en del av Sveriges historia och monarken fungerar i egenskap av landets främste representant även som ett slags symbol för Sverige.³⁴ Även många människor från de länder som inte själv är monarkier tycker att den svenska monarkin äger ett visst statusvärde och de hyser beundran för den.³⁵ Också när det gäller Sveriges internationella relationer kan kungahuset utgöra en statushöjande faktor. Detta beror bland annat på att monarker är mycket ovanligare än presidenter och på att de dessutom fortfarande förknippas med ökad pompa och ståt.³⁶ En president däremot väljs för ett visst tidsintervall. Det är heller inte ovanligt att en person bara får bli vald till president två gånger, som till exempel förbundsprezidenten i Tyskland eller presidenten i Förenta Staterna.³⁷ Därför är det möjligt att hävda att en monarki på grund av sin kontinuitet är mycket mer förutsebar än vad en republik är. Detta kan tyckas vara till större nytta för folket. Svenskarna vet vad de kan förvänta sig. Att normativt rättfärdiga monarkins existens genom att hänvisa till dess stabilitet och kontinuitet, skulle dock förutsätta att alla, eller åtminstone majoriteten av de länder som har ett monarkiskt statskick, kännetecknas av ett stabilt statsliv. Dessutom skulle ett sådant argument också betyda att alla eller majoriteten av alla republiker är instabila. Detta är dock inte fallet. Tvärtom: många tidigare monarkier har varit så instabila att de har störtats och de är idag republiker. Detta betyder dock inte heller att alla republiker är stabila. I princip är det inte möjligt att påvisa något samband mellan stabiliteten i ett land och statskicket.³⁸

När det gäller stabilitet och kontinuitet kan alltså såväl den svenska monarkin som en republik normativt rättfärdigas enligt utilitarismen. Detta är ett bra exempel på den kritik som ofta riktas mot konsekvensialismen eller utilitarismen: ibland kan det vara svårt att fullständigt uppskatta konsekvenserna eller nyttan av de olika handlingsalternativen, framför allt när det gäller långsiktiga

---

³² Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 72, 125.

³³ Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 9.

³⁴ Jfr. Stenius, Stefan, *Monarkiens ställning och framtid*, 1982, s. 23.

³⁵ Jfr. Stenius, Stefan, *Monarkiens ställning och framtid*, 1982, s. 48.

³⁶ Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 10.

³⁷ Jfr. www.ne.se

³⁸ Jfr. Back, Pär-Erik och Fredriksson, Gunnar, *Republiken Sverige*, 1966, s. 59.

konsekvenser.³⁹ Det uppstår alltså återigen ett etiskt alternativdilemma, eftersom båda alternativen sannolikt är av lika stor nytta för svenskarna.⁴⁰

Även om monarken är Sveriges yttersta representant och egentligen representerar det svenska folket, har denne aldrig varit en riktig del av folket. Monarken är privilegierad till exempel genom att ha åtalsimmunitet. Monarken kan alltså inte ställas till svars för något som helst brott som denne begår. Det har exempelvis hänt att Carl XVI Gustaf åkt fast för fortkörning. Teoretiskt sett skulle monarken även kunna döda en annan person utan juridiska konsekvenser.⁴¹ En president skulle troligen också ha en viss immunitet. Men presidentens immunitet skulle vara mer inskränkt till dennes officiella funktion. Det skulle därför alltså inte vara möjligt för en vald president att utan konsekvenser döda en person.⁴²

Ett annat privilegium som monarken har är att det, åtminstone just nu, inte brukar hända någonting om denne yttrar sig politiskt, vilket egentligen inte är tillåtet. Monarken kan få kritik för sina handlingar, men det är till exempel inte möjligt att ställa en monark som uttalar sig politiskt till svars eller att direkt avsätta denne.⁴³ En president skulle exempelvis kunna kallas till (offentligt) förhör i riksdagen. Om felet som presidenten gjort är mycket grovt, så finns det ofta även möjlighet att avsätta denne⁴⁴ och om detta inte är genomförbart så har folket åtminstone möjligheten att inte välja presidenten igen vid nästa val. Monarken och dennes familj har ansvarfrihet för det mesta de säger eller gör.⁴⁵ Av dessa privilegier kan dock svenskarna inte dra någon nytta. Detta kan även sägas när det gäller egoismen som också är en form av utilitarism. Här står maximeringen av den egna personliga nyttan i fokus: ”var och en bör handla så att ens eget liv blir så bra som möjligt.”⁴⁶ Enligt egoismen skulle alltså alla svenskar försöka bli monarker för att också få åtalsimmunitet och inte behöva stå till svars för sina handlingar. Då detta inte är möjligt, eftersom en person bara kan bli monark genom arv, har svenskarna ingen nytta av att en viss person ärver privilegiet att vara åtalsimmun och ansvarsfri.

Med tanke på detta skulle man alltså kunna säga att svenskarna skulle ha större nytta av en vald statschef. För det första skulle till exempel en vald president inte vara lika oberäknelig i sina handlingar som en monark, eftersom presidenten skulle vara mer beroende av att tillfredsställa folket. För det andra skulle åtminstone varje svensk ha den teoretiska möjligheten att bli president och därmed också ha möjlighet att få en viss immunitet. Det är alltså inte möjligt att normativt rättfärdiga den svenska monarkin med hänvisning till monarkens privilegier.

---

³⁹ Jfr. Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 117.

⁴⁰ Jfr. Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 77.

⁴¹ Jfr. Larsson, Hillevi, *Kungen för Sverige – ur tiden!*, 2006, s. 41.

⁴² Jfr. Einarsson, Mats, *Republiken Sverige*, 2003, s. 107.

⁴³ Jfr. Larsson, Hillevi, *Kungen för Sverige – ur tiden!*, 2006, s. 42.

⁴⁴ Till exempel i Tyskland (http://www.bundestag.de/parlament/funktion/gesetze/grundgesetz/gg_05.html) eller i Österrike (<http://www.verfassungen.de/at/indexheute.htm>).

⁴⁵ Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 116ff.

⁴⁶ Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 115.

I analysen har jag hittills visat om och hur den svenska monarkin, beroende på vilken nytta folket har av den, normativt kan rättfärdigas med hjälp av utilitarismen. Men vad händer om man ändrar perspektiven och utgår ifrån monarkens personliga nytta?

När det gäller monarkens immunitet skulle man framför allt ur det egoistiska perspektivet normativt kunna rättfärdiga monarkin, eftersom det finns få andra statsskick där monarken skulle stå ännu mer över lagen än vad denne redan gör.⁴⁷ När det gäller immunitet bidrar monarkin alltså till att monarken kan maximera sin egen personliga nytta. Annorlunda ser det ut när man fokuserar på ett av demokratins substansvärden: frihet. I den svenska successionsordningen heter det i paragraf fyra att monarken ”alltid ska vara av den rena evangeliska läran.”⁴⁸ Medan alla svenskar garanteras religionsfrihet,⁴⁹ får monarken inte bestämma vilken religion denne vill tillhöra och utöva. Apropos religionsfriheten skulle monarken därför alltså ha en större personlig nytta av ett republikanskt statsskick, i synnerhet enligt egoismen. Därför kan monarkin här inte normativt rättfärdigas. Det kan hävdas att monarken kanske föredrar fullständig immunitet utan religionsfrihet framför att fritt kunna välja religion men inte kunna ha immunitet. I detta fall skulle monarkin enligt utilitarismen normativt kunna rättfärdigas. Monarken är dock inte bara begränsad i fråga om val av religion, utan också när det gäller andra aspekter av sitt liv. Till exempel står det i successionsordningen att prinsar och prinsessor mister arvsrätten till riket om de gifter sig utan monarkens och regeringens tillåtelse. De får inte heller utan monarkens tillstånd bli regent i ett annat land om de inte vill förlora rätten att eventuellt ärva den svenska tronen.⁵⁰ Dessutom får tronföljaren inte resa utomlands utan att monarken vet om det. Fullständig yttrandefrihet gäller inte heller för monarken, eftersom denne inte ska uttala sig politiskt.⁵¹ I dessa sammanhang har den svenska monarken alltså ingen stor nytta av det monarkiska statsskicket och därför kan den inte normativt rättfärdigas ur ett utilitaristiskt perspektiv.

Det har blivit tydligt att det inte är enkelt att normativt rättfärdiga monarkin ur ett utilitaristiskt perspektiv när det gäller de flesta aspekter som karakteriserar den svenska monarkin. I de flesta fallen beror möjligheten att med hjälp av utilitarismen normativt rättfärdiga den svenska monarkin på ens värdehierarki. Om svenskarna tycker att de har större nytta av demokratins substansvärden som frihet, jämlikhet och rättvisa och att bara konsekvenser som främjar dessa värden är goda konsekvenser, kan den svenska monarkin enligt utilitarismen inte normativt rättfärdigas. Om folket däremot tycker att dessa substansvärden bara är sekundära, skulle det vara möjligt att normativt rättfärdiga monarkin ur ett utilitaristiskt perspektiv. Det finns inget exempel där man uteslutande kan rättfärdiga den svenska monarkin normativt ur ett utilitaristiskt perspektiv. Värdekonflikter uppstår framför allt när man försöker normativt rättfärdiga

---

⁴⁷ Jfr. Larsson, Hillevi, *Kungen för Sverige – ur tiden!*, 2006, s. 41.

⁴⁸ Sveriges Successionsordning.

⁴⁹ Jfr. Sveriges Religionsfrihetslag.

⁵⁰ Jfr. Sveriges Successionsordning.

⁵¹ Jfr. Hegeland, Hugo, *Kungahuset hör till sagornas värld*, 2003, s. 62.

monarkin genom att hänvisa till monarkin som institution, samt till ekonomin och nyttan av att ha en icke-vald statschef. Medan det alltså inte är möjligt att uteslutande normativt rättfärdiga den svenska monarkin, skulle detta fungera för en svensk republik, vilket framför allt exemplen på monarkens privilegier visar.

Ur monarkens perspektiv finns det dock ett exempel där endast monarkin kan normativt rättfärdigas, monarkens immunitet. Detta rättfärdigande sker här med hjälp av egoismen. När det gäller de demokratiska rättigheterna som jämlikhet, frihet och religionsfrihet är det däremot enligt utilitarismen framför allt det republikanska statsskicket som normativt kan rättfärdigas, om inte monarken tycker att immuniteten ändå ger störst nytta.

2.2 Pliktetiken

I pliktetiken eller deontologin fokuseras på handlingarna och inte på deras konsekvenser eller nytta. Det finns handlingar som anses som goda och sådana som anses vara onda. Ett exempel på vad som anses vara en god handling är Immanuel Kants kategoriska imperativ, vilket säger att man bara ska handla på det sätt som man själv vill bli behandlad. Människorna ska bara utföra handlingar som de vill ska bli allmän lag. Därigenom uppstår det flera absoluta plikter som till exempel att man inte får döda eller ljuga.⁵² Inom pliktetiken ska man alltså agera i överensstämmelse med på förhand formulerade regler, det vill säga plikter. Med dessa plikter avser man inte bara individens plikter, utan de kan också användas för att analysera handlingar som är utförda av en grupp. En annan definition av handlingsregler i pliktetiken ger Mats Sjölin: ”Sådana handlingsregler måste kunna föras tillbaka på någon fundamental princip för det mänskliga handlandet. En sådan princip måste ha universell räckvidd och innefattar normalt en föreställning om ömsesidighet och jämlikhet i mänskliga relationer.”⁵³ Liksom konsekvensetiken hör också pliktetiken till den så kallade beslutsetiken, eftersom den handlande personen måste avgöra hur den ska handla. Medan det fungerar inom konsekvensetiken att utföra en dålig handling för att uppnå goda och nyttiga resultat, är detta enligt pliktetiken inte möjligt.⁵⁴ Enligt pliktetiken kan någonting alltså bara normativt rättfärdigas om de värden och principer som formulerades på förhand och som anses vara okränkbara värnas. Liksom inom konsekvensialismen kan det även inom pliktetiken uppstå värdekonflikter vilka kan vara ännu svårare att lösa, för hur väljer man mellan två eller flera absoluta plikter eller regler? Det kan dock ifrågasättas om man verkligen kan generalisera i så hög grad, det vill säga om man verkligen kan tala om plikter och regler som gäller överallt och som överallt anses vara absoluta.⁵⁵

---

⁵² Jfr. Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 109.

⁵³ Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 19.

⁵⁴ Jfr. Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 21.

⁵⁵ Jfr. Badersten, Björn, *Normativ Metod*, 2006, s. 111f.

Det finns en tät koppling mellan pliktetiken och rättighetsteorier. Liksom de absoluta plikterna anses rättigheter vara goda i sig själva. Rättigheter är exempelvis rätten till liv, frihet eller egendom. Dessa rättigheter ska upprätthållas oavsett konsekvenserna. Det finns såväl positiva som negativa rättigheter. Positiva rättigheter betyder att det finns rätt att få hjälp, så att var och en har möjlighet att leva sitt liv på det sätt som hon önskar. Med negativa rättigheter menas att var och en har friheten att göra det man vill utan att någon annan blandar sig i ens liv. Negativa rättigheter gäller dock bara så länge man lever sitt liv som man vill, utan att därmed begränsa en annans liv samtidigt. Även inom rättighetsteorin kan det därför uppstå värdekonflikter.

Att med hänsyn till pliktetiken normativt rättfärdiga den svenska monarkin är ur folkets sikt inte möjligt. Monarkin strider mot den i regeringsformen fastställda principen att demokratins idéer ska vara vägledande.⁵⁶ Handlingen att inte välja statschef måste därför fördömas och endast om statschefen väljs genom demokratiskt val kan statsskicket normativt rättfärdigas. Inom pliktetiken är det alltså möjligt att normativt rättfärdiga en dålig statschef som till exempel negativt använder sig av sin makt, kostar mycket eller betar sig odemokratiskt, så länge denne har blivit demokratiskt vald. En mycket bra monark som till exempel är mycket engagerad, och vars beteende överensstämmer med det lagen föreskriver, kan ur det pliktetiska perspektivet inte rättfärdigas, eftersom denne fått ämbetet genom en oacceptabel handling. Här tydliggörs ett problem som ofta tas upp när det gäller pliktetiken, nämligen att man genom att handla plikttroget kan komma att ignorera en central moralisk aspekt: hur man behandlar sina medmänniskor.⁵⁷ Handlar man till exempel plikttroget och väljer en av två möjliga dåliga kandidater till statschef, kan det ha negativa konsekvenser för ens medborgare (och även för en själv).

Det spelar alltså ingen roll om den svenska monarkin är billigare än vad en svensk republik är, eller, om den står för större kontinuitet och förmedlar en trygghetskänsla, eller om monarken är mycket mer kompetent än en president; enligt pliktetiken kan monarkin ändå inte normativt rättfärdigas.

En annan absolut plikt som Immanuel Kant har förslagit är att brott bör bestraffas.⁵⁸ Den svenske monarken har dock åtalsimmunitet.⁵⁹ Detta kan enligt pliktetiken inte tolereras. Dessutom strider det mot principen om jämlikhet i mänskliga relationer att monarken intar en privilegierad ställning.⁶⁰

Inte heller när man endast utgår från monarkens perspektiv, kan man med hänsyn till jämlikhetsprincipen normativt rättfärdiga monarkin. Monarken får varken själv välja en religion eller yttra sig fritt så som alla andra svenskar får göra.⁶¹ Inte heller enligt rättighetsteorin kan monarkin rättfärdigas, eftersom monarkens barn bara har inskränkta negativa rättigheter. De behöver monarkens

---

⁵⁶ Jfr. Sveriges Regeringsform.

⁵⁷ Jfr. Jfr. Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 22.

⁵⁸ Jfr. Tännsjö, Torbjörn, *Grundbok i normativ etik*, 2003, s. 63.

⁵⁹ Jfr. Larsson, Hillevi, *Kungen för Sverige – ur tiden!*, 2006, s. 41.

⁶⁰ Jfr. Sjölin, Mats, *Politisk etik*, 2005, s. 19.

⁶¹ Jfr. Sveriges Successionsordning.

tillåtelse om de vill gifta sig eller om de av någon anledning vill bli regenter i ett annat land. Tronföljaren får dessutom inte resa utomlands utan monarkens tillstånd. Monarkens barn får alltså inte helt bestämma över sina liv och göra vad de vill utan att någon annan lägger sig i. När man tittar på monarkin i dess helhet ur monarkens perspektiv finns det bara en möjlighet för monarken att handla plikttroget: monarken måste abdikera.

Ur ett pliktetiskt perspektiv har det alltså blivit ännu tydligare att det inte är möjligt att normativt rättfärdiga den svenska monarkin. I Sverige kan demokratins idéer anses vara fastställda principer och värden. Därför är goda handlingar enligt pliktetiken bara sådana som är förenliga med demokratins idéer. På grund av detta ska statschefen alltså vara demokratiskt vald. Det gäller både ur folkets såväl som ur monarkens perspektiv. Inte heller enligt rättighetsteorin kan monarkin normativt rättfärdigas, då den strider mot principen att alla ska ha lika möjligheter att leva livet som de vill eftersom det får idag inte den svenska monarken göra.

3 Analys av artiklar om Bruneiaffären

3.1 Bruneiaffären

I februari 2004 var kung Carl XVI Gustaf på statsbesök i Vietnam, Brunei och Thailand. Det var kungens egen önskan att åka till Brunei efter han fått en personlig inbjudan av sultanen av Brunei.⁶² Utrikesdepartementet (UD) hade ingenting emot att kungen skulle resa till Brunei.⁶³ Detta betyder att regeringen ansvarade för resan och att UD betalade för den.⁶⁴ Före resan fick kungaparet bland annat en mapp från UD med information om Brunei för att kunna förbereda sig inför resan. I mappen fanns det fakta om landet och om situationen för de mänskliga rättigheterna.⁶⁵ I slutet av Bruneiresan gav kungen en presskonferens, där en journalist från Expressen frågade honom om sultanens styre: ”Sultanen har ju anklagats för att vara en ickedemokrat som styr sitt land med järnhand, finns det svårigheter att umgås och träffas och förhandla med en sådan ledare?”⁶⁶ Kungen svarade på följande sätt:

Av olika anledningar så har jag inte haft den känslan [...] jag upplever [det] snarare tvärtom [...]. Han har ju kolossal närhet till folket. [...] På hans födelsedag så tar han ju emot 40 000 människor [...]. Han hälsar på 20 000, handskakar 20 000, [...] och bjuder på en stor buffé. [...] Varje söndag efter det besöket i moskén som [han] deltar i så har [han] en öppen audiens där vem som helst får komma och hälsa och framföra sina önskemål och, ja, både klaga om så måhända, så att jag upplever ett, på så sätt, att det är ett mer öppet land än något annat där man kan tänka sig [...].⁶⁷

Trots att han blev kritiserad i Sverige dröjde kungen med en kommentar. Han tyckte att han hade blivit missförstådd. Tillbaka i Sverige förklarade kungen sig i en skriftlig kommuniké. Han skrev: ”Vid pressträffen ville jag därutöver endast berätta om sultanens personliga kontakter med sina medborgare, vilket naturligtvis är en annan sak, som inte ska blandas samman med frågan om läget

---

⁶² Jfr. Ekdal, Niklas, *Livstid på löpsedlarna*, Dagens Nyheter, 15.02.2004.

⁶³ Jfr. Falkkloo, Bengt, *Det hade inte hänt för 25 år sedan*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

⁶⁴ Jfr. *Kungen ångrar sina uttalanden i Brunei*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

⁶⁵ Jfr. Danielson, Kerstin och Nyhlén, Daniel, *Amnesty: Uttalandet gör mycket stor skada*, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁶⁶ *Så här svarade kungen i pressträffen om Brunei*, Dagens Nyheter, 14.02.2004.

⁶⁷ *Så här svarade kungen i pressträffen om Brunei*, Dagens Nyheter, 14.02.2004. Se även bilagan för hela svaret.

för demokratiska fri- och rättigheter i landet. Att mitt svar på en fråga därvidlag kommit att missförstås är beklagligt.”⁶⁸

3.2 Innehållsanalys

Med hjälp av innehållsanalys är det enligt Evert Vedung möjligt att undersöka vilka motiv, värden, övertygelser och inställningar en skribent vill förmedla med ett politiskt budskap.⁶⁹ Medan innehållsanalysen koncentrerar sig på textens budskap ligger tyngdpunkten i den funktionsorienterade analysen på kontexten. Eftersom jag i den följande analysen ska fokusera på själva texten när det gäller artiklarna, spelar innehållsanalysen här en större roll. Konklusionen däremot ska vara mer som en funktionsorienterad analys, eftersom den försöker svara på frågan varför monarken framställs i tidningarna på det sätt som sker. Det är dock viktigt att veta att ”we are not looking for reasons in the sense of justification, but reasons in the sense of motivation.”⁷⁰

Vad gäller innehållsanalysen finns det två möjligheter att ta itu med en text: en beskrivande (descriptive) och en bedömande (assessive). Den beskrivande innehållsanalysen är ett mer lingvistiskt tillvägagångssätt. Man tittar exempelvis vilka ord som används och hur de används. Den bedömande analysen, som jag ska fokusera på, innebär att man gör värderingar utifrån speciella bedömningskriterier som är variabla.⁷¹ Den bedömande analysen används också för att undersöka om ett budskap är giltigt. Ett budskap anser Vedung vara giltigt om man kan besvara åtminstone några av de följande fem frågorna med ja:⁷²

- Are claims supported by reasons in the message?
- Is the message clear?
- Is the message relevant?
- Is the message consistent?
- Is the message true?⁷³

Ett politiskt budskap beskrivs genom interpretation. Vedung skiljer mellan fyra olika sorter av interpretation. Den bokstavliga interpretationen används för att hitta textens ordagranna mening. I den systematiska interpretationen ses budskap i en större kontext. Den intentionalistiska interpretationen undersöker syftet som

---

⁶⁸ Christiansson, Terese, *Ändrar sitt svar när han försvarar grodan i Brunei*, Expressen, 13.02.2004.

⁶⁹ Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 24.

⁷⁰ Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 13.

⁷¹ Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 26f.

⁷² Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 38.

⁷³ Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 31.

skribenten har med ett budskap. Den rekonstruktiva interpretationen innehåller konstruktiva element och "seem[s] to transcend the meaning of the original message."⁷⁴ För en bra interpretation krävs att de tre första interpretationstyperna kombineras.⁷⁵

3.3 Aftonbladet

Den 10 februari står det med stora bokstäver på Aftonbladets framsida: "Korkat Pinsamt Avgå Kungen"⁷⁶ När man tittar lite närmare står det dock någonting i mindre bokstäver mellan de stora orden: "Aftonbladets Lena Mellin: Korkat. Socialdemokraternas partisekreterare: Pinsamt. Professor i statsvetenskap: Avgå, Kungen."⁷⁷ På det sättet som Aftonbladet framställer rubriken, får den en mycket starkare effekt och kan anses som ett ställningstagande mot kungen.

Den första artikeln om Bruneiaffären i Aftonbladet handlar framför allt om hur Carl Söderbergh, generalsekreterare på Svenska Amnesty, bedömer kungens uttalande. Han tycker inte att det var fel av kungen att resa till Brunei, eftersom han kunde ha framfört svenska ståndpunkter om han hade läst på före resan. Detta tror dock Söderbergh att kungen inte gjorde. Därför, och eftersom det försvårar Amnestys arbete, fördömer han kungens uttalande. Artikeln ger en negativ bild av kungen, dock utan att kommentera händelsen.⁷⁸ En artikel samma dag handlar om Olof Peterssons kritik av monarkin. Peterson tycker att kungen borde avgå, eftersom det inte är acceptabelt för Sverige att ha en statschef som är diktaturanhängare. Även om svenskarna är medvetna om kungens maktlöshet, är det inte ovanligt att kungen tillmäts större vikt utomlands. När kungen då uttalar sig som han gjorde i Brunei kan detta negativt påverka Sverige. Petersson går så långt att han hävdar att Bruneikrisen är början till slutet för monarkin.⁷⁹ Artikeln återger bara Peterssons kritik och kommenterar den inte, men det verkar inte behövas, eftersom kritiken talar för sig själv.

En analys av Lena Mellin följer, där hon kallar kungens uttalande korkat. Hon skriver att alla partier i riksdagen fördömer kungens handling och att det bara fattas att Göran Persson och Laila Freivalds ska uttala sig. Att de två inte gör det, tror Mellin beror på att det skulle leda till en konstitutionell kris.⁸⁰ Regeringens tystnad förklarar hon alltså med de problematiska konsekvenser som ett yttrande

---

⁷⁴ Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 100f.

⁷⁵ Jfr. Vedung, Evert, *Political Reasoning*, 1982, s. 14.

⁷⁶ Framsida, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁷⁷ Framsida, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁷⁸ Jfr. Danielson, Kerstin och Nyhlén, Daniel, *Amnesty: Uttalandet gör mycket stor skada*, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁷⁹ Jfr. Österman, Hans, *–Det är slutet för monarkin*, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁸⁰ Jfr. Mellin, Lena, *Korkat, kungen!*, Aftonbladet, 10.02.2004.

skulle ha för landet. Hon kritiserar i sin analys både kungen och regeringen. Om en möjlig debatt om monarki kontra republik står dock ingenting i analysen.

På sista sidan under rubriken *Sista ordet* skriver Anders Westgardh att kungen med sitt uttalande tagit första steget mot monarkins avskaffande. Westgardh tror att svenskarna kan bli av med ”denna sista mögelrest ur vårt historiska skafferi”⁸¹ inom de nästa 5-10 åren. Hans benämning av monarkin visar hans negativa inställning till den. Uttalandet i Brunei anser han vara den negativa höjdpunkten bland kungens politiska uttalanden. Skälet till kungens uttalande misstänker Westgardh är att den maktlösa monarken är avundsjuk på sultanen och på dennes makt och levnadsstil. Argumentet är kanske inte helt lämpligt, men då artikeln är skriven i en ganska satirisk stil passar det ändå. Westgardh avslutar artikeln med att tacka kungen för hans hjälp att göra Sverige till en republik.⁸² Varför Sverige ska bli republik och hur det ska genomföras diskuteras dock inte i artikeln. Den 17 februari skriver Westgardh att han har fått många kritiska brev på grund av sin krönika. Han återger ett representativt exempel, där en läsare skriver att kungahuset gör Sverige speciellt. Westgardh kommenterar brevet med att hävda att det som verkligen gör Sverige speciellt är folket, som fortfarande stödjer monarkin.⁸³ Krönikan är en kritik mot monarkin utan att dock argumentera mot den.

Den 11 februari står alla artiklar om Bruneiaffären under rubriken Bruneiskandalen. I en artikel beskrivs hur Aftonbladet förgäves försökt få kungen att svara på frågor om sitt uttalande. De kunde dock prata med en av kungens närmaste vänner, Sven Philip-Sörensen, som var med på resan. Philip-Sörensen tror att kungen har blivit missförstådd och han tycker att reaktionerna har varit överdrivna, eftersom det finns fina saker i Brunei, så som fantastiska golfbanor.⁸⁴ Genom denna skildring, som dock inte blir kommenterad, framställs kungen och hans uttalande på ett löjligt och negativt sätt. Philip-Sörensen bedömer ett land utifrån dess golfbanor och bortser från dess diktatoriska statsskick. Eftersom han benämns som en av kungens närmaste vänner antyder detta att kungen troligen tycker likadant.

På samma sida finns en kort analys av Lena Mellin, där hon skriver att det ibland kan uppstå problem eftersom regeringen sköter politiken och kungens uppgift är ceremonierna. Eftersom det inte alltid är helt uppenbart vem som är chefen kan det krocka, som i Brunei.⁸⁵ Mellin ger dock inga lösningar på hur detta problem ska hanteras. Under analysen presenteras kungens uppgifter och på den följande sidan finns en kort notis där det står att Bruneiresan kostade skattebetalarna 300 000 kronor.⁸⁶ Detta kastar ännu ett mer negativt ljus över resan och kungens uttalande.

---

⁸¹ Westgårdh, Anders, *Det här kan vara början till slutet – tack kungen!*, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁸² Jfr. Westgårdh, Anders, *Det här kan vara början till slutet – tack kungen!*, Aftonbladet, 10.02.2004.

⁸³ Jfr. Westgårdh, Anders, *Folkets röst skriver brev om monarkin*, Aftonbladet, 17.02.2004.

⁸⁴ Jfr. Edgar, Johan och Nilsson, Christer, *”Han känner sig ledsen”*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁸⁵ Jfr. Mellin, Lena, *Oklart vem som har makten – då krockar det*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁸⁶ Jfr. *Det gör kungen*, Aftonbladet, 11.02.2004 och Milstead, Sara, *Bruneiresans nota:300000*, Aftonbladet, 11.02.2004.

På samma sida yttrar sig Herman Lindqvist om Bruneiaffären. Enligt honom leder inte Bruneiaffären till monarkins slut. Reaktionerna efter uttalandet anser han vara överdrivna, eftersom kungen bara presenterade ett faktum och inte hyllade diktaturen. Lindqvist menar inte heller att det var fel att kungen besökte Brunei: om kungen bara skulle få resa till demokratier, skulle det inte finnas många möjligheter till statsbesök. Lindqvist ger en positiv bild av kungen och monarkin och avslutar med att visa hur han ser dagens republikaner. De framställs som feiga människor med ett ganska problemlöst liv, vilket betyder att man inte behöver vara rädd för att Sverige snart ska bli republik.⁸⁷ Lindqvist ger dock inga argument för hur monarkin kan rättfärdigas.

I en debattartikel samma dag yttrar sig Daniel Somos⁸⁸ positivt om kungen. Rubriken till artikeln är ”Heja Kungen!”, vilket omedelbart visar att skribenten stödjer kungen. Somos tycker att kungen inte gjorde något fel med sitt uttalande; ”han representerade bara Sverige och tog intryck av svenska folkvalda.”⁸⁹ Denna argumentation känns dock fel. Här rättfärdigas nämligen en persons fel genom hänvisning till att andra personer redan har gjort samma fel utan att någon brydde sig om det. Hans argument grundar sig med andra ord på de demokratiska värdena att alla ska vara och behandlas lika. I detta sammanhang verkar en sådan argumentation dock mindre lämplig, eftersom kungen redan vid födseln har vissa rättigheter och skyldigheter som det svenska folket inte har. Somos menar också att det är värre när en folkvald person uttrycker stöd för en diktatur än när en monark gör det. Varför han har den inställningen förklaras dock inte. Dessutom argumenterar han att Sverige inte heller kan anses vara en demokratisk stat med yttrande- och åsiktsfrihet eftersom socialdemokraterna negativt påverkar de fria medierna.⁹⁰ Denna argumentation verkar nästan ligga lite för långt ifrån sammanhanget och han förefaller snarare dra in den dagspolitiska maktkampen mellan partierna i diskussionen om kungens uttalande. Vettiga argument som rättfärdigar kungens handlande eller monarkin ges inte.

Att Sverige självt inte är en demokrati hävdar Håkan Jaensson den 11 februari. Han menar att monarken representerar ett odemokratiskt statskick och att svenskarna även betalar för att vara underdåniga. Jaensson är därför överraskad över den starka reaktionen som kungens uttalande lett till, eftersom statskicket inte debatterats så mycket tidigare.⁹¹ Jaensson verkar alltså inte vara förvånad över kungens uttalande i sig, utan snarare över att folket plötsligt börjar bry sig om statskicket. I artikeln finns det varken argument för eller mot monarkin.

Den 12 februari handlar en artikel om att kungen inte ville kommentera sitt uttalande innan han träffat Göran Persson. I artikeln används också DN:s undersökning av riksdagsledamöternas uppfattning.⁹² Som jag kommer att visa

---

⁸⁷ Jfr. Lindqvist, Herman, *Monarker har överlevt värre kriser än denna*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁸⁸ Daniel Somos var 2004 vice ordförande för Moderata Ungdomsförbundet.

⁸⁹ Somos, Daniel, *Heja Kungen!*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁹⁰ Jfr. Somos, Daniel, *Heja Kungen!*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁹¹ Jfr. Jaensson, Håkan, *Kung Carl har gjort bort sig. Än sen då?*, Aftonbladet, 11.02.2004.

⁹² Jfr. Forslund, Alexandra och Milstead, Sara, *Sammanbiten Carl Gustaf vägrade svara på frågor*, Aftonbladet, 12.02.2004.

under rubriken Dagens Nyheter är det dock inte problemfritt att använda denna undersökning eftersom den inte är helt representativt. Därför är det förvånansvärt att Aftonbladet tar upp den utan att hänvisa till problematiken. Bredvid utkast från utländska medier som kritiserar kungen, finns en uppmaning till svenskarna att delta i diskussionen om statskicket på Aftonbladets hemsida.⁹³ Detta visar att Aftonbladet försöker skapa debatt. På den följande sidan finns det en artikel om att det är vanligt att ett statsbesök resulterar i ett motbesök, men att detta, när det gäller Brunei, ska dröja.⁹⁴

Den 13 februari är Bruneiaffären temat i Aftonbladets ledare. Skribenten tycker att det är synd att Göran Persson inte ifrågasätter kungens beskrivning av händelsen. En öppen konflikt med kungen väntas inte, men det skulle ha varit bra om regeringen hade låtit kungen sköta försvaret av uttalandet. Medan Göran Persson inte vill diskutera statskicket, finns det flera riksdagsledamöter som vill se en förändring angående kungens ledning av utrikesnämnden, bland annat eftersom kungen inte leder möten på ett bra sätt och för att hans ordförandeskap ändå är en kvarleva från en svunnen tid. Dessutom undrar skribenten varför kungen får delta i utrikespolitiken, men annars inte bör delta i politiken. Ledaren slutar med att hävda att det nu är dags för regeringen att börja diskutera statskicket.⁹⁵ Artikeln ger ingen helhetsbild av monarkin utan fokuserar bara på en del av den, nämligen utrikesnämndens ordförandeskap, och visar att detta inte längre kan rättfärdigas, framför allt med tanke på vilka konsekvenser dess existens har.

Den 14 februari skriver Robert Aschberg i en krönika att det inte är förvånansvärt att kungen uttalade sig som han gjorde, eftersom han inte behöver frukta för konsekvenserna. Dessutom tycker Aschberg att det skulle vara en fördel om kungahuset privatiserades, då han anser det som ineffektivt i statlig regi.⁹⁶ Han argumenterar dock varken direkt för eller mot monarkin.

En dag senare finns det en tecknad kommentar som heter *En handelsresandes nöd* där man ser hur kungen, med regeringens godkännande, besöker Brunei för att sedan, när han kommer hem, straffas för det. Kungen förvisas till skamvrån med en dumstrut på. Ordleken att skriva nöd istället för död kan också indikera att kungen fortfarande finns kvar, om än i en svagare position.⁹⁷ Samma dag handlar en krönika om att monarkin bara är en illusion och att folket kan projicera egna förväntningar på kungafamiljen. Skribenten uttalar sig för att alla bör få välja om de vill stödja kungahuset finansiellt eller inte. Hon menar att det skulle vara mer demokratiskt och att det skulle leda till att kungen anstränger sig mer.⁹⁸ Inte heller hon argumenterar dock direkt för eller mot monarkin.

---

⁹³ Jfr. *Diskutera*, Aftonbladet, 12.02.2004 och *Internationell press: Carl Gustafs tron är i fara*, Aftonbladet, 12.02.2004.

⁹⁴ Jfr. Milstead, Sara, *Sultanens Sverigebesök lär få vänta*, Aftonbladet, 12.02.2004.

⁹⁵ Jfr. *Befria kungen!*, Aftonbladet, 13.02.2004.

⁹⁶ Jfr. Aschberg, Robert, *Vad är väl kungen mot Toms låter om incest*, Aftonbladet, 14.02.2004.

⁹⁷ Jfr. *Zetterling kommenterar: En handelsresandes nöd*, Aftonbladet, 15.02.2004.

⁹⁸ Jfr. Hildebrandt, Johanne, *Kungen och Robinson är bara skuggor på väggen*, Aftonbladet, 15.02.2004.

I en krönika den 16 februari skriver finskan Yrsa Stenius att det är förvånansvärt att monarkin i ett demokratiskt land som Sverige fortfarande finns och dessutom har stort stöd bland folket, trots exempelvis Bruneiaffären. Hon försöker förklara det med att monarkin är en fiktion och en nationell symbol och att släkten är en del av den svenska kulturtraditionen. Hon argumenterar dock varken öppet mot eller för monarkin och tycker till och med att ett Sverige utan monark skulle kännas konstigt och att allt som hände efter kungens uttalande i Brunei var en överreaktion.⁹⁹

3.4 Dagens Nyheter

Den 10 februari utgjorde kungens uttalande i Brunei den största rubriken på DN:s framsida. Det står att han ångrar uttalandet. I en lång artikel står det att kungen är ledsn över situationen och att han genom hovets presschef Elisabeth Tarras-Wahlberg meddelar att uttalandet kanske var lite obetänksamt, men att det inte var hans mening att delta i debatten om Bruneis statsskick.¹⁰⁰ Hela artikeln är utan värderingar eller kritiska kommentarer. På samma sida finns det dock också en analys av kungens uttalande. Där tycker Henrik Brors, chef för politikredaktionen, att kungen, men också regeringen, gjorde fel. Brors skriver att kungen har blivit friare i sina handlingar, eftersom svenskarna tycker om honom och eftersom regeringen under åren inte har ingripit när kungen har uttalat sig utrikespolitiskt. Bruneiaffären anser han som negativ höjdpunkt i kungens politiska uttalanden. Enligt Brors ifrågasätter kungens uttalande ”hela balansen i grundlagen mellan bibehållen monarki och ett fullständigt demokratiskt styrelsesätt.”¹⁰¹ Detta visar vilken stor och allvarlig betydelse Brors tillskriver Bruneiaffären. Han skyller dock också på regeringen, eftersom ingen minister eller en hög tjänsteman från UD följde med kungaparet till Brunei, utan bara miljödepartementets statssekreterare. Detta, argumenterar Brors, kan ha bidragit till att kungen uttalade sig så fritt och glömde vem som egentligen bestämmer om och betalar för resan. Analysen avslutas med en kommentar om att Bruneiaffären troligen kommer att anmälas till konstitutionsutskottet (KU).¹⁰² Bruneiaffären är enligt Brors så graverande på grund av kungens och regeringens beteende att den kommer att leda till en diskussion om det framtida svenska statsskicket. Brors själv argumenterar dock varken för eller mot monarkin i analysen.

Artikeln ”Man tar sig på pannan” handlar om vad svenska statsvetare säger om Bruneiaffären. Artikeln värderar eller kommenterar inte, utan redovisar endast

---

⁹⁹ Jfr. Stenius, Yrsa, *Professor Petersson till utvisningsbåset*, Aftonbladet, 16.02.2004.

¹⁰⁰ Jfr. Hellberg, Anders, *Skarp kritik mot kungens uttalande*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

¹⁰¹ Brors, Henrik, *Det största övertrampet hittills*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

¹⁰² Jfr. Brors, Henrik, *Det största övertrampet hittills*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

några statsvetares kritik av kungens uttalande.¹⁰³ Att välja ut ett citat som rubrik verkar som ett dolt ställningstagande mot monarken och monarkin. Å andra sidan kan man hävda att skribenten avgränsar sig eller åtminstone vill visa objektivitet genom att använda sig av citattecken i artikelns rubrik.

Den 11 februari lyder den största rubriken på DN:s framsida att kungens roll ytterligare kan begränsas.¹⁰⁴ Detta är en ganska stark rubrik med hänsyn till hur begränsad kungens roll redan är. Ledaren ägnar sig åt kungens kompetens som Sveriges representant. Det svenska statskicket beskrivs i artikeln som ”republik med en monark som dekoration.”¹⁰⁵ Ledaren förstärks av en karikatyr där man ser många grodor lämna kungens mun. I ledaren hävdas att resan var politiskt fel redan innan den anträdde: om en representant för Sverige ska resa till ett land som Brunei, ska detta land åtminstone vara positivt till förändringar i demokratisk riktning. Kungens uttalande anses i ledaren vara pinsamt såväl för honom själv som för hans undersåtar. Däremot tycker skribenten att det inte är helt uppenbart vilken inställning kungen egentligen har. Att kungen uttalar sig mot den svenska politiska linjen ska förhindras genom att statschefen väljs i framtiden. Detta anses vara ”så enkelt och självklart”¹⁰⁶, vilket kan påminna om pliktetiken. Eftersom om valet av statschef tycks vara självklart, är det möjligt att säga att det tillhör de absoluta plikterna. Ledaren klagar också över att varken politikerna eller folket vågar uttala att kungen saknar kompetens, framför allt när det gäller omdöme och uttrycksförmåga, och över att kungafamiljen blir som vanliga kändisar. Ledaren slutar med en uppfordran om att svenskarna äntligen ska börja utreda ett republikanskt statskick i Sverige.¹⁰⁷ Ledaren uttalar sig alltså ganska öppet för republik och mot kungen. Det främsta argumentet är att kungen saknar kompetens för ämbetet, det vill säga att konsekvenserna för folket är bättre om det väljer sin statschef.

Samma dag finns det en rapport i DN om att riksdagsledamoten Birgitta Ohlsson, Folkepartiet, har KU-anmält regeringen, eftersom hon tycker att UD inte i tillräcklig grad informerat kungen inför resan och att departementet därigenom missade att fullgöra det ansvar som det har enligt grundlagen. UD:s presschef hävdar däremot att hela delegationen fick en ordentlig informationsgenomgång före resan. Artikeln värderar eller kommenterar inte, men sista ordet har Birgitta Ohlsson. Hon säger att det är orimligt att statschefsämbetet ärvs.¹⁰⁸ Denna strategiska placering kan bidra till att artikeln ändå uppfattas som ett ställningstagande för en republik.

I ytterligare en artikel samma dag skrivs att grundlagsnestorn Olof Ruin kritiserar statsvetaren Olof Peterssons påstående om att kungens uttalande leder Sverige in i en konstitutionell kris, som en överreaktion. Genom att presentera en tredje statsvetares åsikt, som håller med Petersson, ger artikeln ändå en bild av att

---

¹⁰³ Jfr. Sjöblom, Anita, ”*Man tar sig för pannan*”, Dagens Nyheter, 10.02.2004.

¹⁰⁴ Jfr. *Kungens roll kan begränsas ytterligare*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹⁰⁵ *En fråga om kompetens*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹⁰⁶ *En fråga om kompetens*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹⁰⁷ Jfr. *En fråga om kompetens*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹⁰⁸ Jfr. Carlbohm, Mats, *Regeringen KU-anmäld*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

flera statsvetare tycker att kungens uttalande har skadat Sverige och dess statsskick.¹⁰⁹

I en analys av Ingrid Hedström framställs den svenska monarkin som den mest onyttiga monarkin i Europa, eftersom monarken har så gott som ingen makt. Enligt Hedström hålls den svenska monarkin ändå fortfarande uppe på grund av kungafamiljens popularitet. Hon hävdar dock också att en monarki som bygger på kungafamiljens popularitet bara kan existera en viss tid. Vidare skriver Hedström att kraven nu höjs om att kungen ska bli ännu mer maktlös, men att en maktlös kung, som det har visat sig, inte är en garanti mot händelser som Bruneiaffären.¹¹⁰ Man kan alltså, med hänvisning till utilitarismen, säga att hon visar att handlingen att göra kungen mer maktlös inte leder till större nytta för landet.

Bengt Falkkloo anklagar i en artikel de svenska journalisterna för kungens uttalande. Kungen känner de flesta journalisterna och han har därför börjat slappna av vid presskonferenserna. Dessutom var ingen pressekreterare som kunde har hjälpt kungen i närheten vid presskonferensen.¹¹¹ Trots att artikelns intention troligen är att framställa kungen i positiv dager, känns det inte så, för vad säger det om kungens kompetens om han på det sättet låter sig "luras" av journalisterna?

På DN:s framsida den 12 februari står rubriken "Riksdagen: monarkin är skadad"¹¹². Den hänvisar till en artikel i tidningen om en DN-undersökning bland riksdagsledamöter om Bruneiaffären och monarkins ställning. Medan de flesta riksdagsledamöterna kritiserar kungens uttalande, gäller kritiken inte alltid själva monarkin. En majoritet av riksdagsledamöterna anser dock att Bruneiaffären har försvagat monarkins ställning. Att monarkin borde avskaffas tycker däremot lite mindre än hälften av dem.¹¹³ Artikeln kommenterar inte undersökningen, men det faktum att DN gjorde en undersökning av det här slaget kan ses som ett bevis för att tidningen vill skapa debatt om monarkin. Eftersom enkäten grundar sig på svar från 182 av 349 riksdagsledamöter, och socialdemokraterna är något underrepresenterade, kan man dock inte säga att DN:s undersökning är helt representativ. Därför är det problematiskt att ha en rubrik på förstasidan som baserar sig på denna enkät. Samma dag finns det även en kort artikel om vad som ska hända när kungen ska träffa statsministern för att tala om Bruneiaffären.¹¹⁴

En artikel den 13 februari handlar om kungens möte med Göran Persson, då kungen skulle förklara sitt uttalande. Av artikeln framgår att såväl Persson som de borgerliga partiledarna godtog kungens förklaring att han har blivit missförstådd. Dessutom står det i artikeln att det bara var en riksdagsledamot från miljöpartiet som tog upp Bruneiansan i riksdagens frågestund och som uttalade sig för förändringar angående kungens statsbesök.¹¹⁵ Artikeln presenterar också kungens

---

¹⁰⁹ Jfr. Bolling, Anders, "Konstitutionell kris en klar överreaktion", Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹¹⁰ Jfr. Hedström, Ingrid, *Europas mest onyttiga monarki*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹¹¹ Jfr. Falkkloo, Bengt, *Det hade inte hänt för 25 år sedan*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.

¹¹² *Riksdagen: monarkin är skadad*, Dagens Nyheter, 12.02.2004.

¹¹³ Jfr. Stenberg, Ewa, *Riksdagsmän kritiserar kungen*, Dagens Nyheter, 12.02.2004.

¹¹⁴ Jfr. Falkkloo, Bengt, *Persson och kungen möts idag*, Dagens Nyheter, 12.02.2004.

¹¹⁵ Jfr. Carlbom, Mats, *Bruneiansan avslutat kapitel*, Dagens Nyheter, 13.02.2004.

fullständiga pressmeddelande angående sitt uttalande. Artikeln ger dock endast en beskrivning av händelserna, och kommenterar dem inte. Det blir till exempel ingen diskussion om varför politikerna inte bryr sig mer.

Den 14 februari finns det en kort presentation av en Sifoundersökning i DN. Artikeln presenterar bara resultatet: att en majoritet av svenskarna fortfarande stödjer monarkin.¹¹⁶ Möjliga skäl till detta ges inte.

I DN den 15 februari finns det en sammanfattning av Bruneiaffären. Artikeln argumenterar för en svensk republik men visar att kungen fortfarande har stort stöd från folket. Kungens uttalande kallas av artikelns skribent, Niklas Ekdal, för ”hjälplos tankeström”¹¹⁷ Ekdal är säker på att Sverige någon gång kommer att få ett nytt statskick och han tycker att det nu är dags att diskutera monarkin på allvar, men inte med avseende på kungafamiljens insatser utan med avseende på monarkin som statskick allmänt sett. Ekdal hävdar också att de principiella argumenten för republik, exempelvis att monarkin är odemokratisk, inte längre övertygar folk och att man därför ska betona det humanitära argumentet att ”i ett fritt land ska ingen människa behöva födas till en livstid på löpsedlarna.”¹¹⁸ Han argumenterar här alltså med rättighetsteorin. Staten måste ordna så att alla svenskar har lika negativa och positiva rättigheter.

Den 16 februari handlar en kolumn i DN av Anders Isaksson om monarkin. Isaksson hävdar att monarken är monarkins största problem. Att Sverige fortfarande är en monarki förklarar han med monarkins popularitet, som bland annat beror på att alla idag kan bli prins eller prinsessa, och med att det i andra länder har visat sig att det är mer riskfyllt att avskaffa en monarki än att behålla den.¹¹⁹ Isaksson rättfärdigar alltså monarkin med hänsyn till konsekvenserna, trots att det egentligen inte finns något samband mellan stabiliteten i ett land och statskicket.¹²⁰

Rapporteringen om Bruneiaffären i DN avslutas den 17 februari med en debattartikel av Olof Petersson. Han skriver att det är fel att jämföra kungens uttalande med större kriser i historien eller andra länder. Man ska i stället bedöma kungens handlingar mot bakgrund av den svenska konstitutionen. Eftersom kungens uttalande strider mot regeringens kurs talar Petersson om en konstitutionell kris. Han är överraskad över att statsministern accepterade kungens förklaring och inte tog tillfället i akt att inleda en debatt om statskicket. Petersson anser också att det är riktigt att kungens kunskaper och omdömesförmåga uppmärksammas och kritiserar, eftersom han representerar Sverige och därför ska vara väl orienterad om rikets in- och utrikespolitiska angelägenheter. Dessutom måste kungen acceptera att bli särskilt hårt granskad, eftersom han innehar ett av Sveriges högsta ämbeten. Enligt regeringsformen ska statsministern samråda med statschefen innan denne reser utrikes. Petersson kritiserar statsministern för att han flera gånger underlåtit att göra det och därmed begått ett grundlagsbrott. För

---

¹¹⁶ Jfr. *Kungens stöd i folkdjupet orubbat*, Dagens Nyheter, 14.02.2004.

¹¹⁷ Ekdal, Niklas, *Livstid på löpsedlarna*, Dagens Nyheter, 15.02.2004.

¹¹⁸ Ekdal, Niklas, *Livstid på löpsedlarna*, Dagens Nyheter, 15.02.2004.

¹¹⁹ Jfr. Isaksson, Anders, *Monarken som monarkins problem*, Dagens Nyheter, 16.02.2004.

¹²⁰ Jfr. Back, Pär-Erik och Fredriksson, Gunnar, *Republiken Sverige*, 1966, s. 59.

Petersson har Bruneiaffären inte aktualiserat debatten om monarki och republik utan en enligt honom mycket viktigare debatt, den om huruvida svenskarna vill ta konstitutionen på allvar.¹²¹ Man kan säga att Peterssons argument framför allt är de negativa konsekvenser som kan bli följden när människor oavsett statsskicket slarvar.

3.5 Expressen

Expressens rapportering om Bruneiaffären börjar med en stor rubrik på framsidan den 10 februari: "Här hyllar kungen diktatorn".¹²² Rapporteringen om kungens uttalande står under rubriken Bruneiaffären. I en artikel återges kungens uttalande, och hans relation till sultanen beskrivs. Artikeln varken värderar eller kommenterar händelsen.¹²³ På samma sida finns det även citat från olika riksdagsledamöter. Enbart negativa åsikter om kungen framställs.¹²⁴ Under samma stora rubrik finns det även en artikel som handlar om Olof Peterssons kritik av kungen. Även här återges kritiken utan kommentar.¹²⁵ Att det enbart är en enda statsvetares negativa kritik av kungen som tas upp, kan dock ses som ett slags ställningstagande av skribenten.

Lars Lindström hävdar i en artikel att kungen kanske är lite avundsjuk på sultanens makt och rikedom, eftersom han själv inte har någon makt och är finansiellt beroende av regeringen. Lindström funderar sedan på hur det skulle vara om kungen skulle ha lika mycket makt som sultanen i Brunei.¹²⁶ Kungen kallas i artikeln bland annat för naiv, vilket ger en ganska ynkelig bild av honom. Artikeln ger dock inga argument för eller emot monarkin. Under artikeln finns det en inbjudan till läsarna att rösta på Expressens hemsida om svenskarna borde få rösta om vem som ska vara monark i framtiden. Detta skapar debatt.

Dessutom finns det den 10 februari en artikel av Birgitta Ohlsson.¹²⁷ Hon beskriver tillståndet i Brunei och tycker att kungens uttalande med hänsyn till detta är pinsamt. Kungen har inte följt Torekovkompromissen och hans uttalande är enligt Ohlsson ett kraftigt hån mot den svenska demokratin. Hon ger sedan flera andra exempel på när kungen uttalat sig politiskt. Ohlsson hävdar att det inte är så viktigt om kungens uttalande är rätt eller fel. Det som spelar en roll är att kungen över huvud taget inte får yttra sig politiskt. Ohlsson skriver att det verkar som om

---

¹²¹ Jfr. Petersson, Olof, "Kungens kompetens måste ifrågasättas", Dagens Nyheter, 17.02.2004.

¹²² Framsida, Expressen, 10.02.2004.

¹²³ Jfr. Töppfer, Michael, *Svaren på Expressens frågor om sultanen skakar svenska hovet*, Expressen, 10.02.2004.

¹²⁴ Jfr. "Det är ingen demokrati att skaka hand med 20 000", Expressen, 10.02.2004.

¹²⁵ Jfr. Hamadé, Kassem, *Professorn spår tuff framtid för kungahuset*, Expressen, 10.02.2004.

¹²⁶ Jfr. Lindström, Lars, *Kunglig svensk avundsjuka*, Expressen, 10.02.2004.

¹²⁷ Birgitta Ohlsson var i februari 2004 riksdagsledamot för folkpartiet och ordförande i Republikanska föreningen.

kungen inte riktigt vet vad som egentligen utgör en demokrati. Enligt henne handlar demokrati framför allt om att fritt få välja sina ledare, även i Sverige.¹²⁸ Ohlsson kritiserar alltså monarkin och rättfärdigar republiken framför allt utifrån de demokratiska värdena, till exempel deltagandet.

Den 11 februari uttalar Anders Bengtsson¹²⁹ sig i en artikel för en svensk republik. Han rättfärdigar sitt ställningstagande med att monarkin strider mot principen om människors lika värde. Han hänvisar alltså till ett demokratiskt värde. Det kan sägas att han rättfärdigar republiken utifrån det rättighetsteoretiska perspektiv som säger att alla ska ha lika möjligheter. Bengtsson är dock medveten om att det kan dröja innan Sverige blir en republik. Därför tycker han att det bästa skulle vara om kungen på grund av sitt uttalande skulle överlämna ansvaret till kronprinsessan.¹³⁰ Det verkar dock inkonsekvent när Bengtsson som ser sig själv som republikan först argumenterar för republik och sedan förklarar sig nöjd om kronprinsessan tar över tronen. Hur Sverige ska bli en republik diskuterar han inte heller. Republikanhängarna framstår här alltså inte som en stark rörelse som är övertygad om sin idé och som verkligen kan förändra någonting eller åtminstone tror på det.

Under rubriken *Kunglig kultur* finns det en kommentar av Gunilla Brodrej, där hon skriver att svenskarna förlåter för mycket och att de är för förstående. Hon efterlyser mer rakryggad nolltolerans när det gäller exempelvis kungen, eftersom han ju är Sveriges statschef och borde veta vad han gör.¹³¹ Artikeln kritiserar alltså framför allt det svenska folkets mentalitet och den efterlyser förändring. Bredvid kommentaren skriver Anders Ehnmark att det nuförtiden inte längre är möjligt att legitimera kungen eftersom han inte är demokratiskt vald. Ehnmark tycker dessutom att det inte är kungens fel att han är statschef, utan att det är folket som gör fel i och med att de behåller monarkin.¹³² Även här används de demokratiska värdena som argument mot monarkin. Argumentationen fokuserar på handlingen, d.v.s. hur statschefen får sitt ämbete, och är därför framför allt en pliktetisk argumentation.

Samma dag finns det även en artikel som beskriver vad som hände på slottet efter kungens uttalande och en artikel som handlar om att resan till Brunei var kungens idé.¹³³ Att kungen tilldelade sultanen Serafimerorden är temat i en annan artikel. Regeringen godkände att sultanen fick orden.¹³⁴ Genom denna artikel faller även en skugga på regeringen. Det finns också en artikel som handlar om att Anders Bengtsson tycker att kronprinsessan ska ta över tronen. Om Sverige skulle

---

¹²⁸ Jfr. Ohlsson, Birgitta, *Kungen hånar den svenska demokratin*, Expressen, 10.02.2004.

¹²⁹ Anders Bengtsson var i februari 2004 riksdagsledamot för socialdemokraterna och satt i konstitutionsutskottet.

¹³⁰ Jfr. Bengtsson, Anders, *Låt Victoria ta över tronen*, Expressen, 10.02.2004.

¹³¹ Jfr. Brodrej, Gunilla, *Kung groda*, Expressen, 11.02.2004.

¹³² Jfr. Ehnmark, Anders, *En man av sin forntid*, Expressen, 11.02.2004.

¹³³ Jfr. Hedlund, Ingvar och Idenstedt, Ola, *Nu vill kungen förklara sig för Göran Persson*, Expressen, 11.02.2004 och Hedlund, Ingvar och Kvarnkullen, Tomas, *Resan till Brunei var kungens idé*, Expressen, 11.02.2004.

¹³⁴ Jfr. Garne, Cecilia, *Regeringen gav klartecken till att hedra diktatorn*, Expressen, 11.02.2004.

vara ett valkungadöme anser han att det skulle gå att behålla monarkin.¹³⁵ Varför ett valkungadöme skulle vara bättre än en republik skriver han dock ingenting om. Alla dessa artiklar innehåller enbart beskrivningar och inga argument eller värderingar. De ger dock en negativ bild framför allt av kungen, men också av regeringen och även av folket.

Marie Söderqvist, som kallar sig själv rojalist, skriver i en krönika att kungen aldrig har varit väldigt smart och att folket måste leva med sådana uttalanden som i Brunei om de vill ha kvar kungahuset. Däremot kritiserar Söderqvist Elisabeth Tarras-Wahlberg för hennes icke-rättfärdigade och felaktiga kritik av riksdagsledamoten Birgitta Ohlsson. Att göra ett felaktigt uttalande utan att det sker någonting är enligt Söderqvist kungens privilegium.¹³⁶ Söderqvists argumentation strider här alltså både mot pliktetiken såväl som mot rättighetsteorin, eftersom hon medger kungen ett privilegium.

Den 12 februari har Cecilia Hagen sammanställt tio råd åt kungen inför hans kommande statsbesök.¹³⁷ Dessa råd gör att kungen framstår som mycket dum. Under den stora rubriken *Välkommen hem till kylan* finns det en artikel utan kommentar om att kungen gick igenom allt som hade skrivits om Bruneiaffären efter han kom hem från statsbesöket.¹³⁸

Cecilia Hagen skriver dessutom i en krönika samma dag att kungens uttalande beror på två saker. Han kan inte prata begripligt och han umgås bara med personer som likt honom själv inte är förankrade i verkligheten. Därför tycker hon synd om kungen.¹³⁹ Hon framställer honom lite som näringslivets marionett, men uttalar sig varken direkt för eller mot monarkin.

I ledaren den 13 februari förklarar Ann-Charlotte Marteus varför hon är republikan. Hon argumenterar att monarkin strider mot ett samhälle som bygger på idén att alla människor är likvärdiga. Hon tycker både att det är orättvist för monarken och för folket.¹⁴⁰ Hon argumenterar alltså med hjälp av de demokratiska värdena och rättighetsteorin och visar att monarkin enligt dessa inte kan rättfärdigas.

Under rubriken ”Kungens ord – då och nu” beskrivs hur kungen i pressmeddelandet där han försvarar uttalandet skriver någonting annat än vad han egentligen har sagt, detta för att kunna framstå i mer positiv dager.¹⁴¹ Artikeln ger en negativ syn på kungen, dock utan att direkt gå in i en argumentation. I en annan artikel under samma stora rubrik är Lars Lindström överraskad över att Göran Persson så snabbt accepterade kungens försvar av uttalandet. Han tror att Persson bara kan förlora när han söker strid med kungen. Dessutom vill Persson troligen att det inte längre ska pratas om affären, eftersom han själv och regeringen ju

---

¹³⁵ Jfr. Garne, Cecilia, ”Abdikera! Låt Victoria ta över”, Expressen, 11.02.2004.

¹³⁶ Jfr. Söderqvist, Marie, *Det blå blodets privilegier*, Expressen, 11.02.2004.

¹³⁷ Jfr. *Cecilia Hagens råd till kungen – klipp ur och spar till nästa resa...*, Expressen, 12.02.2004.

¹³⁸ Jfr. Cristiansson, Terese, *Kungen fick kvarsittning på Slottet*, Expressen, 12.02.2004.

¹³⁹ Jfr. Hagen, Cecilia, *Därför är det synd om kungen*, Expressen, 12.02.2004.

¹⁴⁰ Jfr. Marteus, Ann-Charlotte, *Därför är jag republikan*, Expressen, 13.02.2004.

¹⁴¹ Jfr. Cristiansson, Terese, *Ändrar sitt svar när han försvarar grodan i Brunei*, Expressen, 13.02.2004.

godkänt statsbesöket.¹⁴² Monarkin försvaras här alltså med att konsekvenserna av att behålla den är bättre för Persson och för regeringen. Om de försöker bekämpa monarkin kan de förlora viktiga röster.

Den 14 februari finns det en satir i Expressen som handlar om ett fiktivt samtal mellan kungen och statsministern. Kungen förlöjligas bland annat genom en hänvisning till hans läs- och skrivsvårigheter.¹⁴³ I en krönika tycker Ulf Nilsson synd om kungen eftersom medierna angriper hans person. Värst är enligt Nilsson att kungen framställs som dum i en av DN:s ledare. Men även i Expressen presenteras kungen som dum, till exempel av Cecilia Hagen. Nilsson tycker däremot att istället för att utreda kungens uttalande borde man undersöka hur svenskarna så länge kunnat stå ut med en ”idiot” som statschef. Dessutom skriver Nilsson att det är fel och ovärdigt att attackera kungen eftersom han kanske vill, men inte får försvara sig, eftersom han är regeringens nickedocka.¹⁴⁴ Detta argument stämmer dock inte helt, eftersom kungen alltid kan abdikera om han så önskar. Monarkin försvaras här med att även folkvalda politiker ibland yttrar sig olämpligt. Konsekvenserna är dock i båda fallen lika dåliga och det framgår inte av artikeln varför det är bättre att en monark uttalar sig olämpligt än att en vald politiker gör det.

I de tre tidningarna rapporteras på ett ganska likartat sätt om Bruneiaffären. Analysen har visat att det sammanlagt finns jämförelsevis få artiklar som öppet debatterar statsskicket i samband med Bruneiaffären. De flesta artiklarna beskriver bara händelserna utan att kommentera dem. Av de tre tidningarna har Aftonbladet det minsta antalet debatter om statsskicket. När det gäller kritiken kan man skilja mellan kritik av monarken och kritik av monarkin. Att en skribent kritiserar monarken behöver inte betyda att skribenten också uttalar sig mot monarkin. Det har faktiskt visat sig vara ganska vanligt att kungen blivit kritiserad för sitt uttalande, men att detta inte lett till ytterligare kritik av eller diskussion om statsskicket.

De flesta artiklar som tar upp en diskussion kring statsskicket argumenterar för ett införande av republik i Sverige. Republiken rättfärdigas framför allt med hjälp av konsekvenserna och rättighetsteorin. Det hävdas till exempel att Sverige skulle ha större nytta av en vald statschef, eftersom det är mer troligt att denne är kompetent och att kompetensfördelningen är tydligare i en republik. Dessutom hänvisar journalisterna till att det bara är i en republik som folk har lika värde samt frihet att själv välja statschef, vilket påminner om den rättighetsteoretiska argumentationen. De få skribenter som uttalar sig för monarkin använder en konsekvensialistisk argumentation, till exempel genom att påstå att det är bättre för regeringen att inte börja en debatt kring statsskicket, då det skulle leda till att den tappar röster. Monarkin har nämligen ett stort stöd från folket och i andra länder har det dessutom ofta visat sig vara mer riskfyllt att avskaffa monarkin än

---

¹⁴² Jfr. Lindström, Lars, *Persson räddade sitt eget skinn*, Expressen, 13.02.2004.

¹⁴³ Jfr. *Lördag på slottet*, Expressen, 14.02.2004.

¹⁴⁴ Jfr. Nilson, Ulf, *Persson borde skämmas*, Expressen, 14.02.2004.

vad det är att behålla den i Sverige. Att det finns skribenter som uttalar sig för monarkin utan att argumentera för den, kan bero på att monarkin har ett stort stöd hos folket och redan verkar vara så förankrad i samhället att den inte längre behöver förklaras och försvaras.

4 Konklusion

När den svenska monarkin jämförs med ett republikanskt statskick där monarken ersätts av en vald statschef, har det i arbetets första del visats att det inte är möjligt att uteslutande normativt rättfärdiga monarkin. När det gäller utilitarismen, den dominerande teorin inom konsekvensialismen, har det blivit tydligt att försöket att normativt rättfärdiga den svenska monarkin ofta leder till konflikter, till exempel när man tittar på om monarkin eller en republik skulle vara ekonomisk bättre för Sverige. Vanligen löses sådana konflikter med hjälp av en värdehierarki. I Sverige är värdehierarkin bestämd i regeringsformen. I hela samhället ska de demokratiska idéerna vara vägledande.¹⁴⁵ Verkar alltså monarki och republik ibland vid första ögonkastet ha lika goda (eller dåliga) konsekvenser, så kan endast det republikanska statskicket normativt rättfärdigas, eftersom det dessutom följer lagen. Det enda tillfället där det är möjligt att normativt rättfärdiga den svenska monarkin är när man inte utgår från folkets nytta utan från monarkens. Ur det egoistiska perspektivet kan monarkin med hänsyn till monarkens privilegier normativt rättfärdigas. När man sammanfattar alla konsekvenser, såväl för folket som monarken, har Sverige dock störst nytta av de konsekvenser som är så demokratiska som möjligt, det vill säga av en republik med en vald statschef.

Inte heller med hjälp av pliktetiken och rättighetsteorin kan den svenska monarkin rättfärdigas. Inom pliktetiken ska alla handla enligt förutbestämda regler. Den svenska regeringsformen kan betraktas som en sådan regel. Då den säger att de demokratiska idéerna ska vara vägledande, anses bara demokratiska handlingar som goda handlingar. Oavsett om man utgår från folket eller från monarken, kan därför också endast en vald statschef normativt rättfärdigas, eftersom det enbart är denne som har fått sitt ämbete genom en god handling. Även enligt rättighetsteorin, som förutsätter att alla har samma möjligheter, kan den svenska monarkin på grund av dess successionsordning inte normativt rättfärdigas.

Trots att de tre tidningarna anses vara republikanska, blev det tydligt att det bara finns en jämförelsevis liten debatt kring det svenska statskicket och att det inte är ovanligt att en skribent uttalar sig negativt om Bruneiaffären men ändå inte ser något skäl för att byta monarkin mot en republik. Detta förblir dock oftast oförklarat.¹⁴⁶ När de presenterar en debatt kring statskicket argumenterar de flesta skribenter för republik med hjälp av konsekvensialistiska eller rättighetsteoretiska argument. Konsekvensialistisk argumentation används också

---

¹⁴⁵ Jfr. Sveriges Regeringsform.

¹⁴⁶ Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 42.

av de få journalister som försvarar monarkin. I den normativa analysen har det dock visat sig att det egentligen inte är möjligt att rättfärdiga monarkin med hjälp av konsekvensialismen.

Om den svenska monarkin inte kan rättfärdigas normativt, varför uppstår det då inte en större debatt kring det svenska statsskicket i de tre tidningarna i samband med Bruneiaffären? I stort sätt följer pressen i monarki-republik-frågan partilinjerna.¹⁴⁷ Partierna vill dock helst inte aktualisera debatten om det svenska statsskicket, eftersom det skulle innebära att de förlorar röstar.¹⁴⁸ Detta kan alltså leda till att inte heller pressen vill skapa en större debatt kring statsskicket på grund av folkets inställning. Även efter Bruneiaffären är nämligen stödet för kungahuset fortsatt starkt och ungefär sju av tio svenskar vill ha kungahuset kvar.¹⁴⁹ Ett annat skäl kan vara svenskarnas konflikträdsla. De sägs vara oförmögna att formulera eller hantera oenigheter och det påstås att de hellre maskerar en konflikt än försöker lösa eller förstå den.¹⁵⁰ Vilhelm Moberg menar att många svenskar gärna är undersåtar och egentligen inte har någonting emot att underordna sig.¹⁵¹ Detta skulle kunna förklara varför pressen undviker en större debatt kring det svenska statsskicket.

Att det saknas en större debatt kring monarki-republik-frågan i pressen verkar alltså bero på en slags ond cirkel, där folket och pressen påverkar varandra.¹⁵² Majoriteten av svenskarna vill behålla monarkin, och därför blir det ingen större debatt om statsskicket i pressen. Samtidigt kan anledningen till att så många svenskar vill behålla monarkin vara att det inte finns någon större möjlighet till opinionsbildning i pressen.

---

¹⁴⁷ Jfr. Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell, *Kan kungadömet bevaras?*, 1967, s. 42.

¹⁴⁸ Jfr. Nilsson, Lennart, *Fortsatt starkt stöd för monarkin*, 1999, s. 47 och Lewin, Leif, *Ideologi och strategi*, 1992, s. 161 och Reinfeldt, Fredrik, *Monarkin – mer än demokratisk*, 2006, s. 26.

¹⁴⁹ Jfr. *Kungens stöd i folkdjupet orubbat*, Dagens Nyheter, 14.02.2004.

¹⁵⁰ Jfr. Elmbrant, Björn, *Dom där uppe – dom där nere*, 1997, s. 16.

¹⁵¹ Jfr. Moberg, Vilhelm, *Därför är jag republikan*, 1998, s. 90.

¹⁵² Jfr. Larsson, Hillevi, *Kungen för Sverige – ur tiden!*, 2006, s. 43.

5 Referenser

- Badersten, Björn, 2006. *Normativ Metod. Att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur.
- Back, Pär-Erik och Fredriksson, Gunnar, 1966. *Republiken Sverige*. Uppsala: Studentförening Verdandi.
- Bergström, Johan & Boréus, Kristina (red), 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bogdanor, Vernon, 1995. *The Monarchy and the Constitution*. Oxford: Clarendon Press.
- Einarsson, Mats, 2003. "Republiken Sverige", s. 102-111 i Hultén, Eva-Lotta (red.) *För Sverige i tiden?*. Stockholm: Atlas.
- Ekdal, Niklas, 2006. "Ett kungarrike för en PR-konsult", s. 105-113 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Elmbrant, Björn, 1997. *Dom där uppe – dom där nere. Om demokratin i Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Held, David, 1997. *Demokratimodeller: från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. 2:e upplaga. Göteborg: Daidalos.
- Hegeland, Hugo, 2003. "Kungahuset hör till sagornas värld", s. 60-67 i Eva-Lotta (red.) *För Sverige i tiden?*. Stockholm: Atlas.
- Larsson, Hillevi, 2006. "Kungen för Sverige – ur tiden!", s. 40-47 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Lewin, Leif, 1992. *Ideologi och strategi. Svensk politik under 100 år*. 4:e upplaga. Stockholm: Norstedts juridik.
- Moberg, Vilhelm 1998. *Därför är jag republikan*. 3:e upplaga. Stockholm: Atlas.
- Nilsson, Lennart, 2000. "Fortsatt starkt stöd för monarkin", s. 45-51 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.) *Det nya samhället. SOM undersökningen 1999*. Göteborg: SOM-institutet.
- Pegkul, Nalin, 2006. "En kung för alla svenskar", s. 48-53 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Reinfeldt, Fredrik, 2006. "Monarkin – mer än demokratisk", s. 24-31 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Sjölin, Mats, 2005. *Politisk etik*. Lund: Studentlitteratur.
- Stenius, Stefan, 1982. *Monarkiens ställning och framtid. Några reflexioner*. Ekerö: Lars Wallinder.

- Strömholm, Stig, 2006. "Argument för monarkin", s. 122-135 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Tarras-Wahlberg, Björn och Treslow, Kjell 1967. *Kan kungadömet bevaras? Ett inlägg rörande monarkins ställning, republikdebatten och författningsfrågorna*. Stockholm: Studentförlaget Horisont i samproduktion med Bokförlaget Medborgarskolan.
- Tännsjö, Torbjörn, 2003. *Grundbok i normativ etik*. Stockholm: Thales.
- Vedung, Evert, 1982. *Political Reasoning*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Vinberg, Björn, 1996. *Femtio år med kungen. Från lillprins till monark*. Stockholm: Bonnier.
- Wadbring, Ingela, 1996. "Tidningsläsning igår och idag", s. 67-84 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.) *Mitt i nittioalet: SOM-undersökningen 1995*. Göteborg: SOM-institutet.
- Ögren, Mats, 2006. "Kort om Kungen", s. 78-88 i Ögren, Mats (red.) *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Ögren, Mats (red.), 2006. *För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf*. Stockholm: Bokförlaget DN.

Aftonbladet

- Aschberg, Robert, *Vad är väl kungen mot Toms låter om incest*, Aftonbladet, 14.02.2004.
- Befria kungen!*, Aftonbladet, 13.02.2004.
- Diskutera*, Aftonbladet, 12.02.2004.
- Edgar, Johan och Nilsson, Christer, "*Han känner sig ledsen*", Aftonbladet, 11.02.2004.
- Forslund, Alexandra och Milstead, Sara, *Sammanbiten Carl Gustaf vägrade svara på frågor*, Aftonbladet, 12.02.2004.
- Framsida, Aftonbladet, 10.02.2004.
- Gunnarsson, Bo, *Brunei – polisstaten där sultanen styr allt*, Aftonbladet 10.02.2004.
- Hildebrandt, Johanne, *Kungen och Robinson är bara skuggor på väggen*, Aftonbladet, 15.02.2004.
- Internationell press: Carl Gustafs tron är i fara*, Aftonbladet, 12.02.2004.
- Jaensson, Håkan, *Kung Carl har gjort bort sig. Än sen då?*, Aftonbladet, 11.02.2004.
- Lindqvist, Herman, *Monarker har överlevt värre kriser än denna*, Aftonbladet, 11.02.2004.
- Mellin, Lena, *Korkat, kungen!*, Aftonbladet, 10.02.2004.
- Mellin, Lena, *Oklart vem som har makten – då krockar det*, Aftonbladet, 11.02.2004.
- Det gör kungen*, Aftonbladet, 11.02.2004.
- Milstead, Sara, *Bruneiresans nota:300000*, Aftonbladet, 11.02.2004.
- Milstead, Sara, *Sultanens Sverigebesök lär få vänta*, Aftonbladet, 12.02.2004.
- Somos, Daniel, *Heja Kungen!*, Aftonbladet, 11.02.2004.

Stenius, Yrsa, *Professor Petersson till utvisningsbåset*, Aftonbladet, 16.02.2004.
Westgårdh, Anders, *Det här kan vara början till slutet – tack kungen!*,
Aftonbladet, 10.02.2004.
Westgårdh, Anders, *Folkets röst skriver brev om monarkin*, Aftonbladet,
17.02.2004.
Zetterling kommenterar: *En handelsresandes nöd*, Aftonbladet, 15.02.2004.
Österman, Hans, *–Det är slutet för monarkin*, Aftonbladet, 10.02.2004.

Dagens Nyheter

Andersson, Bosse, *Sultanen sitter med oinskränkt makt*, Dagens Nyheter
10.02.2004.
Bolling, Anders, *”Konstitutionell kris en klar överreaktion”*, Dagens Nyheter,
11.02.2004.
Brors, Henrik, *Det största övertrampet hittills*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.
Carlbom, Mats, *Bruneiresan avslutat kapitel*, Dagens Nyheter, 13.02.2004.
Carlbom, Mats, *Regeringen KU-anmäld*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.
Danielson, Kerstin och Nyhlén, Daniel, *Amnesty: Uttalandet gör mycket stor
skada*, Aftonbladet, 10.02.2004.
Ekdal, Niklas, *Livstid på löpsedlarna*, Dagens Nyheter, 15.02.2004.
En fråga om kompetens, Dagens Nyheter, 11.02.2004.
Falkkloo, Bengt, *Det hade inte hänt för 25 år sedan*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.
Falkkloo, Bengt, *Persson och kungen möts idag*, Dagens Nyheter, 12.02.2004.
Hedström, Ingrid, *Europas mest onyttiga monarki*, Dagens Nyheter, 11.02.2004.
Hellberg, Anders, *Skarp kritik mot kungens uttalande*, Dagens Nyheter,
10.02.2004.
Isaksson, Anders, *Monarken som monarkins problem*, Dagens Nyheter,
16.02.2004.
Kungens roll kan begränsas ytterligare, Dagens Nyheter, 11.02.2004.
Kungens stöd i folkdjupet orubbat, Dagens Nyheter, 14.02.2004.
Kungen ångrar sina uttalanden i Brunei, Dagens Nyheter, 10.02.2004.
Petersson, Olof, *”Kungens kompetens måste ifrågasättas”*, Dagens Nyheter,
17.02.2004.
Riksdagen: monarkin är skadad, Dagens Nyheter, 12.02.2004.
Sjöblom, Anita, *”Man tar sig för pannan”*, Dagens Nyheter, 10.02.2004.
Stenberg, Ewa, *Riksdagsmän kritiserar kungen*, Dagens Nyheter, 12.02.2004.
Så här svarade kungen i pressträffen om Brunei, Dagens Nyheter, 14.02.2004.

Expressen

Bengtsson, Anders, *Låt Victoria ta över tronen*, Expressen, 10.02.2004.
Brodrej, Gunilla, *Kung groda*, Expressen, 11.02.2004.
Cecilia Hagens råd till kungen – klipp ur och spar till nästa resa..., Expressen,
12.02.2004.
Cristiansson, Terese, *Kungen fick kvarsittning på Slottet*, Expressen, 12.02.2004.
Cristiansson, Terese, *Ändrar sitt svar när han försvarar grodan i Brunei*,
Expressen, 13.02.2004.

"Det är ingen demokrati att skaka hand med 20 000", Expressen, 10.02.2004.
Ehnmark, Anders, *En man av sin forntid*, Expressen, 11.02.2004.
Framsida, Expressen, 10.02.2004.
Garne, Cecilia, "Abdikera! Låt Victoria ta över", Expressen, 11.02.2004.
Garne, Cecilia, *Regeringen gav klartecken till att hedra diktatorn*, Expressen, 11.02.2004.
Hagen, Cecilia, *Därför är det synd om kungen*, Expressen, 12.02.2004.
Hamadé, Kassem, *Professorn spår tuff framtid för kungahuset*, Expressen, 10.02.2004.
Hedlund, Ingvar, *Åtta av tio brott leder till spöstraff*, Expressen 10.02.2004.
Hedlund, Ingvar och Idenstedt, Ola, *Nu vill kungen förklara sig för Göran Persson*, Expressen, 11.02.2004.
Hedlund, Ingvar och Kvarnkullen, Tomas, *Resan till Brunei var kungens idé*, Expressen, 11.02.2004.
Lindström, Lars, *Kunglig svensk avundsjuke*, Expressen, 10.02.2004.
Lindström, Lars, *Persson räddade sitt eget skinn*, Expressen, 13.02.2004.
Lördag på slottet, Expressen, 14.02.2004.
Marteus, Ann-Charlotte, *Därför är jag republikan*, Expressen, 13.02.2004.
Nilson, Ulf, *Persson borde skämmas*, Expressen, 14.02.2004.
Ohlsson, Birgitta, *Kungen hånar den svenska demokratin*, Expressen, 10.02.2004.
Söderqvist, Marie, *Det blå blodets privilegier*, Expressen, 11.02.2004.
Töppfer, Michael, *Svaren på Expressens frågor om sultanen skakar svenska hovet*, Expressen, 10.02.2004.

Internetkällor

Aftonbladet koncernen. Nordens största tidning alltid på läsarnas sida.
<http://koncernen.aftonbladet.se/tidningen/> 10 februari 2007.
Aftonbladet koncernen. Pressmeddelande: Andra kvartalet: Rekord igen för Aftonbladet. <http://koncernen.aftonbladet.se/pressrum/article8841.ab>
10 februari 2007.
Bundes-Verfassungsgesetz Österreich.
<http://www.verfassungen.de/at/indexheute.htm> 10 februari 2007.
Dagens Nyheter. Om tidningen. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602>
10 februari 2007.
DN i siffror. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602&a=493183>
10 februari 2007.
Expressen. Fakta & siffror/ Upplaga & trafik.
http://annonswebb.expressen.se/index_manadsrapport.html 10 februari 2007.
Frågor och svar om Expressen. <http://expressen.se/index.jsp?a=72970>
10 februari 2007.
Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland.
http://www.bundestag.de/parlament/funktion/gesetze/grundgesetz/gg_05.html
10 februari 2007.
Monarkin och de kungliga hovstaterna. Ekonomi. www.royalcourt.se 10 februari 2007.

Nationalencyklopedins Internettjänst. www.ne.se 10 februari 2007.

Snabbfakta om SvD. http://www.svd.se/dynamiskt/omsvd/did_5480165.asp
10 februari 2007.

Sveriges Regeringsform.

http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended_6055.aspx

10 februari 2007.

Sveriges Religionsfrihetslag (1951:680).

[http://rixlex.riksdagen.se/htbin/thw/1993/94:K209?\\${BASE}=SFST&\\${THWIDS}=0.8|11711369481072&\\${HTML}=SFST_DOK&\\${TRIPSHOW}=format=THW&\\${THWURLSAVE}=8|11711369481072](http://rixlex.riksdagen.se/htbin/thw/1993/94:K209?${BASE}=SFST&${THWIDS}=0.8|11711369481072&${HTML}=SFST_DOK&${TRIPSHOW}=format=THW&${THWURLSAVE}=8|11711369481072) 10 februari 2007.

Sveriges Successionsordning.

http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended_6060.aspx

10 februari 2007.

6 Bilaga

Så här svarade kungen i pressträffen om Brunei

EXPRESSENS REPORTER:

Jag skulle vilja veta lite grann ... jag har ju förstått att ers majestät har varit här tidigare på privat besök, vad har ers majestät för relation med sultanen? Kan ers majestät berätta lite om den? Är den privat eller är den också, förlåt, är den dels officiell men finns det också en privat relation?

KUNGEN:

- Det är ju klart ... vi har ju träffats i olika sammanhang i Europa och ... inte bara i Europa, utan i Japan, och när det gäller i samband med officiella tillfällen och på så sätt har vi träffats vid ett flertal tillfällen tidigare.

- Och det är ju klart, när man har dom här resorna passar man på att tala, talar, om sina respektive länder och vara stolt över dom och säger man "Next time come and see me" ungefär va, så att självfallet har det varit trevligt att kunna komma ut, å komma hit, att få en inbjudan av sultanen och det är kul att vi är här. Men vi är ju inte här ensamma, utan vi har ju med oss en stor, en extremt stor delegation från svensk näringsliv.

- Det är väl en av de största handelsdelegationer som dom har tagit emot här, skulle jag tro. Och det visar det stora intresset från svensk sida.

- Vi diskuterade också ... eller jag föreslog att vi ... återbesök är rätt viktigt för att knyta samman dom här möjligheterna, och jag hoppas att de kommer med en delegation så småningom till Sverige.

Sultanen har ju anklagats för att vara en ickedemokrat som styr sitt land med järnhand, finns det svårigheter att umgås och träffas och förhandla med en sådan ledare?

- Jag har inte av olika anledningar så har jag inte haft, så att säga, den känslan ... jag upplever snarare tvärtom, att han har ju kolossalt nära ... det är ju ett litet land, man måste ju ha det i baktanken och förståelse också och lång historia.

- Och han har ju kolossal närhet till folket. Han är ju först, ta som exempel på hans födelsedag så tar han ju emot 40 000 människor här, det är ju Open House, på sitt palats, som är då stort, självklart, för annars får man ju inte plats med 40

000 människor. Han hälsar på 20 000, handskakar 20 000, varannan två dagar i följd, och bjuder på en stor buffé.

- Ja ja, hela familjen, sen åker dom på en fjorton dagars rundresa, motsvarande en eriksgata som vi gör. Det gör dom varje år till varje by i stort sett och hälsar ju på varenda invånare i, handskakar och då finns det ju alla möjligheter för en nära direktkommunikation med alla hans invånare i Brunei, så jag upplever det som en väldigt nära väldigt nära, och varje söndag efter det besöket i moskén som dom deltar i så har dom en öppen audiens där vem som helst får komma och hälsa och framföra sina önskemål och, ja, både klaga om så måhända, så att jag upplever ett, på så sätt, att det är ett mer öppet land än något annat där man kan tänka sig, där kontakten mellan hans, ja, då sultanen och hans ministrar är ett väldigt väldigt nära samarbete. Och därför så är det väldigt korta beslutsvägar, så att när det kommer till sultanen. Så tar ju han då besluten tillsammans med ett råd av sina då sakkunniga i de här frågorna, så att jag upplever ett ömsesidigt förtroende och samarbete på alla, alla nivåer.

- Det är faktiskt ganska fantastiskt.

- Man önskar egentligen att det skulle kunna vara så i ett vanligt samhälle, men av praktiska skäl men här är ett litet förhållandevis homogent samhälle och jag har en stor respekt och förståelse.¹⁵³

---

¹⁵³ *Så här svarade kungen i pressträffen om Brunei, Dagens Nyheter, 14.02.2004.*